

Sladana Hvalec

PO SLEDEH ZGODOVINSKEGA DRACULE, ROMUNSKEGA KNEZA VLADA ȚEPEȘA

Vlad Țepeș (Dracula) - družina, mladost in prva vladavina (1448)

Țepeșeva rodbina izhaja iz dinastije Basarabov, ki so vladali v Vlaški in čigar prvega predstavnika in ustanovitelja kneževine Basaraba I., zasledimo v 1. pol. 14. stoletja.¹ Țepeș po svojem očetu Vladu Draculu ni nasledil samo enkratnih lastnosti, temveč tudi vzdevek Drăculea ali Dracula (Zmajev sin). Po pisanju takratnih kronik je bil Vlad Dracul »pravičen in nepremagljiv človek, najmočnejši in najpogumnejši v boju, velikega srca in modrosti...«.² O njegovem življenju pred prvo zasedbo prestola leta 1436 vedo zgodovinarji povedati le malo dejstev. Tako dokumenti kot tudi ohranjene kronike so bodisi kratke, bodisi neznane. Leta 1395 so ga kot paža poslali na Sigismundov dvor, kjer je bil deležen plemiške vzgoje in izobrazbe. Sodeč po korespondenci, ki jo je vodil z madžarskim kraljem in transilvanskimi mesti, lahko sklepamo, da je poleg viteških spretnosti osvojil tudi umetnost branja in pisanja, tako v univerzalnem jeziku srednjega veka - latinščini kot tudi v slovanskih jezikih ter nemščini in madžarščini.

8. februarja 1431 pa je Vlad v Nürnbergu, sedežu svetega rimskega cesarja, doživel težko pričakovani trenutek: ob navzočnosti celega dvora ga je Sigismund Luksemburški imenoval za kneza Vlaške in vojvodo transilvanskih fevdov Almaša in Făgărașa, ki sta spadali med posesti vlaškega kneza že od časa Basaraba I. Utemeljitelja. Po poročilu cesarjevega biografa Windeka je skupina romunskih plemičev za to priložnost prinesla iz vlaške dežele kraljevo žezlo, katerega je Sigismund osebno predal Vladu. S priložnostno slovesnostjo je bil izveden značilni fevdalni akt, ki je določal medsebojne dolžnosti: Sigismund bo zagotovil zaščito in podporo Vladu, vlaški knez pa je obljubil vdanost cesarju.³

Ustoličevalnemu obredu je sledila druga slovesnost. Ravno kar ustoličeni vlaški knez je bil z njo sprejet v viteški red Zmaja.⁴ Poleg Sigismunda Luksemburškega so se v vrstah reda leta 1431 nahajali tudi Vladislav Jagellonec, vladar Poljske,

¹ Denis Buiucan: *Dracula și avaturile sale. De la Vlad Țepeș la Stalin și Ceaușescu*. București 1993, str. 15.

² Nicolae Stoicescu: *Vlad Țepeș. Prince of Walachia*. Editura Academiei Republicii Socialiste România, Bucharest 1978, str. 11.

³ Sergiu Columbeanu, Valentinu Radu: *Vlad Dracul (1436-1442; 1443-1447). Domnitori și voievozi ai Țărilor Române*. Editura militară, București, 1978, str. 25.

⁴ Red Zmaja sta leta 1408 ustanovila Sigismund Luksemburški in njegova druga soproga Barbara Celjska. Red je bil namenjen boju proti krščanskim krivovercem in turškim nevernikom. Bil je zaprtega tipa, saj je v svoje vrste sprejemal le ugledne ljudi, še posebej monarhe in visoko plemstvo, ki se je obvezalo, da si bo pomagalo in tudi materialno poskrbelo za vdove in sirote umrlih članov ter da bodo vedno nosili insignije reda.

Vitvod, veliki vojvoda Litvanije, Alfons V., vladar Aragona in Neaplja, srbski despot Štefan Lazarević ipd. Tako je investiturna slovesnost ter potrditev položaja viteza reda Zmaja, omejenega le na kronane glave, za Vlada pomenila potrditev njegove enakovrednosti z vrsto evropskih monarhov in obenem tudi obljubo pomoči pri zasedbi vlaškega prestola.

Kot zunanje razpoznavne znake so člani Zmajevega reda nosili okoli vratu verižico, na kateri je visel zlati medaljon z vgraviranim motivom zmaja, zvitega v krog. Nad njim se je nahajal križ kot simbol odrešenja, vzdolž katerega je bilo zapisano: »O quam misericors est Deus«⁵ in »Pius et Justus«⁶. Zdi se, da je ta medaljon, ki je odslej vedno visel Vladu okoli vratu, le-temu tudi prinesel vzdevek Dracul (Zmajski).

Vitez Zmajevega reda je bil takoj prepoznan tudi po dveh značilnih plaščih, in sicer po rdečem, ki je simboliziral kri, prelito v boju proti nevernikom, ter zelenem plašču, ki se je nosil povrh tega in je simboliziral barvo zmaja.⁷

Po teh dogodkih v Nürnbergu bi pričakovali, da bo Vlad kmalu zasedel prestol, vendar še ni bilo tako. Šele smrt njegovega polbrata Aleksandra Aldea mu je odprla vrata in decembra 1436 je končno uveljavil svojo pravico do knežjega naslova.⁸ Kmalu zatem se je novi knez preselil v Tîrgoviște, prestolnico vlaške dežele.

Vladavina Vlada Dracula je bila podobna njegovim predhodnikom. Tudi njega so, tako kot Aleksandra Aldea, okoliščine prisilile, da se je trudil zlasti za ohranjanje ravnovesja med dvema sosednjima cesarstvoma, ki sta se bojevali za nadvlado na področju spodnje Donave. Dracul je bil po turškem napadu na Vlaško novembra 1436 ter po smrti svojega zaščitnika Sigismunda Luksemburškega naslednjega leta prisiljen poiskati dogovor s sultanom Muratom II., ki se je pripravljal izkoristiti težave, s katerimi se je soočila Ogrska po cesarjevi smrti in kmečkem uporu v Transilvaniji leta 1437/38. Murat II. je v tem času pokoril tudi Srbe in Bolgare ter se pripravljal na dokončni napad na Grke. Dracul je torej kot prebrisani politik ugotovil, da se krhko ravnotežje sil hitro spreminja v korist turškega sultana. Takrat je začel pr-

vo od svojih številnih spletk in podpisal s Turki zvezo proti svojemu dotedanjemu zaščitniku, svetemu rimskemu cesarju.⁹ V Adrianoplu se je poklonil sultanu ter sprejel podobne obveznosti, kot jih je že leta 1432 Aleksandru Aldea.¹⁰

Leta 1438 je s svojima sinovoma Mirčom in Draculom spremljal Murata II. na enem od njegovih pogostih vpadov v Transilvanijo in pri tem po turški navadi požigal, ropal in ubijal. To je bila ena od številnih priložnosti, v katerih so Draculi, ki so se na nek način imeli za Transilvance, prihajali v Transilvanijo kot sovražniki. Kljub temu pa kaže, da so transilvanska mesta in naselja še naprej verjela, da lahko dosežejo boljši dogovor s svojimi »rojaki« kot pa s Turki. S tem lahko razložimo tudi željo župana in meščanov Sebeşa, da se vdajo Draculu pod pogojem, da jih ne odpeljejo v turško ujetništvo. Dracul, ki se je nekoč zaklel, da bo branil kristjane, je v tem primeru mesto lahko rešil popolnega uničenja.

Zaradi tega in številnih drugih podobnih incidentov so Turki podvomili v zvestobo romunskega kneza. V zvezi s tem ga je Murat II. leta 1444 zvabil na srečanje. Dracul je spregledal past in skupaj s sinovoma Draculom in Radujem prečkal Donavo, kjer so ga takoj okovali in odpeljali pred sultana. Turški kronist Mehmet Neşri je takole izpričal te dogodke: »*Ko je Murat-kan (gazi) odšel iz Beograda in prišel naravnost v Skopje, mu je Ishak-beg dejal: »Hej, srečni moj sultan, tako dolgo kot bo Vilc-oglu (srbski despot Djordje Branković) v Smederevu, se ne bo umiril niti Karaman-oglu, niti Oger (Ivan Hunyadi) in ne zaupaj niti Draculovemu prijateljstvu - ta je dvoičen. Murat-kan mu je odvrnil: »Naj bo le konec te zime, ob prihodu pomladi in z Alahovo pomočjo pa bomo videli oba...« Sprihodom pomladi so naročili Draculu in Vilc-oglu naj prideta k Porti. Vilc-oglu ni prišel, Dracul pa je vzel svoja dva sinova (Vlada in Raduja) in se napotil k Porti. Takoj, ko so prispeli, so jih ujeli. Dracula so zaprli v trdnjavo Galipoli, njegova sinova pa v Egrigöz, v vilajet Germian.«¹¹*

⁹ Radu Florescu, Rejmond Mekenli: *U potrazi za Drakulom. Istinita priča o Drakuli i legendama o vampirima. Prosveta, Beograd 1988, str. 41.*

¹⁰ Kurt W. Treptow: *Vlad III Dracula. The life and times of the historical Dracula. The center for Romanian Studies. Iași - Oxford - Portland 2000, str. 43-44.*

¹¹ Cronici turcești privind jdrile române. Sec. XV - mijlocul sec. XVII. Vol. 1. Izvoare orientale privind istoria României. Editura Academiei republicii socialiste România. București 1966, str. 126.

⁵ »O, kako usmiljen je Gospod!«

⁶ »Vdan in pravičen.«

⁷ Ciobanu Ștefan Radu: *Pe urmele lui Vlad Țepeș. Editura Sport-Turism, București, 1979, str. 25-26.*

⁸ *Ibid.*, str. 40.

Da bi se rešil in si povrnil prestol, je Dracul, po krajšem jetništvu, znova obljubil zvestobo Muratu ter mu kot dokaz svoje vdanosti pustil sinova kot talca. Fanta sta bila odpeljana v hišni pripor v Egrigöz, kjer je Dracula ostal do leta 1448, njegov brat pa še dlje.¹²

Prvo omembo Vlada Țepeșa nam ohranja dokument z dne 20. januarja 1437, v katerem Vlad Dracul omenja svoja dva sinova Mirčo in Vlada¹³. Țepeș se je najverjetneje rodil v Sigișoari v Transilvaniji nekje med letoma 1429 in 1431¹⁴, kot možno mesto rojstva pa omenja romunski zgodovinar Ciobanu¹⁵, na podlagi burgundskega kronista Wavarina, tudi mesto Nürnberg, kot čas rojstva pa konec leta 1430. Tako kot njegov oče je bil deležen skrbne izobrazbe, primerne njegovemu položaju. Kot paž na ogrskih in nemških dvorih, je mladi knežič dihal resen, vendar imeniten zrak zahodnjaške kulture, ki je v harmonijo združevala viteške umetnosti in profundnost duha. Življenje v središču madžarske in nemške skupnosti mu je omogočilo, da je govoril in pisal oba jezika, zgotovo pa je bil večšč tudi latinske besede. Ugledni romunski in grški učenjaki so mu v Tîrgoviștu, kulturnem križišču, kjer so se tističas srečevali duhovni elementi zahodnjaške in bizantinske kulture, odprli vrata v spoznavanje tudi slovenskih in grškega jezika.

Na turškem dvoru je Vlad spoznal tudi mladega albanskega plemiča Djordja Castriota, ki je bil zaradi svojih izjemnih lastnosti imenovan Skenderbeg¹⁶. Oba mladeniča sta bila izbrana med spremstvo bodočega sultana Mehmeda II. Osvaljalca, ki je bil podobnih let kot Țepeș. Znameniti učenjak Ahmed Kurani jih je učil skrivnosti filozofije, eksaktnih znanosti ter turškega, grškega, hebrejskega in latinskega jezika. Pred, kot smaragd zelenimi očmi mladega Vlada, se je tako odprl popolnoma nov svet.

V letih ujetništva pa lahko najdemo tudi ogromno razlag za Draculovo spremenljivo naravo in

zapleteno osebnost. Tu se je navzel bizantinskega cinizma, ki so ga Turki nasledili od Grkov in ki je bil za Țepeșa pozneje tako značilen. Da se je pri Turkih dodobra naučil tudi umetnosti nabijanja na kol, pa najbrž niti ni potrebno posebej poudarjati.

Za Draculo odslej človeško življenje ni imelo visoke cene. Življenje je bilo poceni - končno, tudi njegovo ni bilo visoko vrednoteno, morala pa nepomembna pri državnih poslih. Pri tem seveda ni potreboval nikakršnega Machiavellija, ki bi ga vpeljal v amoralnost politike.

V turškem ujetništvu si je pridobil slab sloves zaradi prevar, prebrisanosti, nepokorščine in krutosti. Strah je vlival celo lastnim čuvajem, medtem ko je njegov brat Radu kazal slepo pokorščino.

Še dve značilnosti, pridobljeni zaradi turške spletke, s katero so bili oče in sinova ujeti v past, sta zaznamovali Țepeșevo osebnost: prva je dvom - Dracula ne bo več zaupal ne Turku, ne kateremukoli drugemu človeku, prijatelju ali sovražniku. Druga pa je bila maščevalnost - nikoli ne bo odpustil tistim, ki so se mu zamerili, ne glede na to, ali so na visokem položaju ali pa navadni ljudje.

V začetku leta 1443 je Vlad Dracul znova zasedel prestol, pri čemer mu je pomagala tudi podpora vlaških plemičev, katerih naklonjenost si je že bil pridobil. Zaradi sultanove obljube, da mu bo vrnil sinova, se Dracul ni pridružil protiturški odpravi v Srbijo, ki jo je organiziral Hunyadi spomladi istega leta. Kljub zmagi nad Turki v bitki pri Nišu 3. novembra, ki je obnovila srbsko državo pod vladavino Djordja Brankovića ter vzpodbudila tudi začetek albanskega upora pod vodstvom Skenderbega, je bil Dracul previden glede svoje pridružitve križarskemu pohodu, ki ga je organiziral kralj Ladislav poleti 1444. Vlad naj bi Ladislavu odsvetoval pohod in mu povedal, da gre sultan na lov z večjim spremstvom, kot pa ima on (kralj) čet. Kljub temu pa mu je poslal kontingent s 4.000 vojaki pod poveljstvom lastnega sina Mirče. Pohod se je končal s popolnim porazom krščanske vojske 10. novembra 1444 pri Varni, kralj Ladislav in papeški legat Cesarini pa sta oba padla v boju.¹⁷

¹² Radu III., imenovan tudi Lept, je bil v svoji politiki proturško usmerjen. Zaradi svojega feminističnega videza naj bi bil eden od »dolgočasih« dečkov sultana Mehmeda II. in na koncu tudi uradni turški kandidat za vlaški prestol.

¹³ Documenta Romaniae Historica, B. Țara Românească, Vol. 1 (1247-1500), Editura Academiei Republicii socialiste România. București 1966, str. 146-153.

¹⁴ Kurt W. Treptow: op. cit., str. 46.

¹⁵ Ciobanu Ș. Radu: op. cit., str. 47.

¹⁶ V turškem jeziku je Skenderbeg ime za Aleksandra Makedonskega.

¹⁷ A History of Romania (ur. Kurt W. Treptow), The Centre for Romanian Studies. The Romanian Cultural Foundation, Iași 1996, str. 108.

Ein wunderliche vnd erschreckenliche
hystori von einem groÿen wütrich genant
Dracole wayda Der do so gar vnkristen-
liche marter hat angelegt die menschē. als
mit spissen. auch dy leüt zu tod geslyffen ꝛc

Bedruckt zu bamberg im Lxxxix. iare.

VLAD ȚEPEȘ („DRACOLE WAYDA“), gravură reprodușă în *Dracole Wayda*, ediția Hans Sporer, Bamberg, 1491.

VLAD ȚEPEȘ („DRACOLE WAYDA“), engraving printed in *Dracole Wayda*, Hans Sporer Edition, Bamberg, 1491.

*Portret Vlada Țepeșa
(Nemški letak, tiskan leta 1491)*

Vlad je prestregel krščansko vojsko, ki se je umikala in aretiral Hunyadija, katerega je krivil za vojaški polom; vlaški knez ni skrival svojega besa nad transilvanskim guvernerjem in bil že na tem, da ga da ubiti, ko so vmes posegli Hunyadijevi privrženci in zanj plačali visoko odkupnino.¹⁸ To je pri Hunyadiju še poglobilo zamero in niti njegovo sodelovanje z Draculom v Donavskem pohodu leta 1445, v katerem je Hunyadi igral le postransko vlogo, ni izbrisalo sovražnosti med njima.¹⁹ Zaradi slabih odnosov z Ogrsko, je Dracul leta 1446 znova sklenil mir s sultanom²⁰, Hunyadi pa je Brašovljanom v pismu z dne 20. julija 1447 naročil, naj podprejo njegovega nasprotnika Vladislava II. in nekoliko kasneje, novembra, tudi sam vodil napad na Vlaško, s katerim je nameraval odstraniti Vlada s prestola. Dracula so umorili v bližini mesta Bălteni, temu je kmalu sledil še krut uboj Tepeševega starejšega brata, Mirče. S tem sta bili vrezani v osebnost mladega Dracule še dve brazgotini: »krvavi knez« je bil rojen!

Hunyadi je vlaški prestol zaupal predstavniku iz rivalske dinastije Danešti²¹, Vladislavu II., čigar vladavina se je začela bodisi pozno leta 1447 bodisi takoj naslednje leto.²² Pretendent, ki je imel turško podporo, je bil Tepeš, ki je bil nasprotnik Daneštijev. S pomočjo Turkov je Dracula tudi zasedel vlaški prestol jeseni 1448, vendar je na njem obstal le kratek čas. Kot kaže, je bilo njegovega vladanja že novembra istega leta konec. Prestol si je, s pomočjo Petra II. (moldavskega kneza), znova pridobil Vladislav II.²³, ki ga je obdržal do leta 1456.

Izgnanstvo in obdobje druge vladavine (1456-62)

Dracula, ki se je bal transilvanskih morilcev svojega očeta, se je po izgubi prestola vrnil v turško prestolnico. Poročilo o tem nam ohranja tudi zapis bizantinskega kronista Critobula iz Imbro-

sa²⁴: »Takrat, ko je bil Ivan Get²⁵ vladar Peonov (Ogrov) in Dačanov (Romuni iz Transilvanije), je ubil njegovega očeta ter pregnal njega in njegovega brata ter dal drugemu gospostvo; sultanov oče (Murat II.) je sprejel ta dva begunca, ki sta pribežala k njemu; ker sta bila še otroka, ju je vzgojil v cesarskih palačah z veliko skrbjo in velikodušnostjo; in ko je umrl, ju je prepustil skrbi imperatorja, svojega sina (Mehmeda II.).«²⁶

Mladi begunec je vedel, da bo v Adrianoplu, velikem in dobro utrjenem mestu, v katerem je prebivala pisana množica etnij in kjer so se minareti mošeje dvigali kvišku skupaj z zvoniki krščanskih cerkva in strehami sinagog, našel mesto za premislek in počitek pred bodočimi bitkami. Vlad je tudi dobro vedel, da ga Turki ne bodo zavrnil, temveč ga bodo sprejeli kot dragocenega pretendenta na vlaški prestol.²⁷ Toda, zelo kmalu je ugotovil tudi, da se Turkom nič kaj ne mudi odstraniti Vladislava II. z vlaškega prestola, vedel pa je tudi, da ne more prevzeti oblasti brez soglasja mogočnega guvernerja Ogrske, Ivana Hunyadija. Tepeš je zato poiskal zatočišče v Moldaviji²⁸, ki je bila takrat v rokah kneza Bogdana II., njegovega strica.²⁹ Med Draculo in njegovim sinom, bodočim slavnim Štefanom Velikim, se je v času tega moldavskega izgnanstva, razvilo globoko prijateljstvo, iz česar se je rodila obojestranska obljuba, da bo tisti, ki bo prvi nasledil prestol, pomagal drugemu do oblasti - tudi z orožjem, če bi bilo potrebno.

Tepeš je ostal v Moldaviji do leta 1451, toda tudi tokrat mu Fortuna ni bila naklonjena. 16. oktobra

¹⁸ Kurt W. Treptow: op. cit., str. 48.

¹⁹ A History of Romania: str. 109.

²⁰ Vzrok za Draculovo proturško politiko lahko najdemo tudi v njegovi želji, da reši sinova nezogibnih represij in morebitne smrti.

²¹ Dinastija Basarabov se je razdelila v dve rivalski rodbini, in sicer naslednike Mirče Starega (Draculovega starega očeta) ter naslednike kneza Dana, ki so se po njemu imenovali Danešti. Obe rodbini sta med sabo bili grenak boj za vlaški prestol, čigar posledica je bil med drugim tudi umor Vlada Dracula in njegovega sina Mirče.

²² Nicolae Stoicescu: op. cit., str. 13-14.

²³ Ibid., str. 16.

²⁴ Critobul din Imbros: *Din domnia lui Mahomed al II-lea. Anii 1451-1467. Scriptores byzantini IV.* Editura Academiei Republicii populare Romîne, București 1963, str. 290.

²⁵ Critobul imenuje Ogre Peoni, Romune iz Transilvanije Dačane in Romune iz Vlaške Gete. S tem, da Ivana Hunyadija imenuje Get in ne Dak, poudari njegovo vlaško poreklo.

²⁶ Tekst očitno vsebuje nekaj netočnosti, saj sta se Vlad in Radu, kot talca, nahajala na sultanovem dvoru že pred očetovo smrtjo, sicer tudi onadva najbrž ne bi ostala živa.

²⁷ Ciobanu Ș. Radu: op. cit., str. 89.

²⁸ Andreescu Ștefan: Vlad Tepeș (Dracula). Între legendă și adevăr istoric. Editura enciclopedică, București, 1998, str. 51.

²⁹ Treptow (str. 58) se ne strinja, da je majhen interes Turkov za odstranitev Vladislava bil poglavitni razlog za Tepešev odhod iz Adrianopla, še zlasti ne, ker se od Moldavije, ki se je nahajala sredi dinastičnih bojov, ni mogel nadejati posebne pomoči. Je pa Bogdan II. sklenil zavezništvo s Hunyadijem proti Poljski, in tako bi lahko Dracula preko strica dosegel spravo z morilcem svojega očeta.

1451 je Bogdana ubila nasprotna dinastija. Družina umorjenega kneza je zbežala v Transilvanijo in Dracula se je moral pridružiti sorodnikom v begunstvu. Vlad in Štefan sta pribežala k Hunyadi, ki je, poznavajoč vojaške sposobnosti obeh mladeničev, postal njun zaščitnik, saj je v njiju videl viteza, ki ju je potreboval v boju proti naraščajoči turški nevarnosti. Tukaj sta mlada knežiča spoznala tudi njegovega sina, bodočega kralja Ogrske, Matijo Korvina.

V tem času pa je Vladislav II., zaradi turškega pritiska, prevzel proturško politiko in Hunyadi je rabil tajno orožje, tj. kneza v rezervi, če bi se knez Danešti popolnoma obrnil k Turkom. Tokrat ga je skupni interes povezal z Draculo. Ivan Hunyadi je v teh nekaj letih (od 1451 do svoje smrti v Beogradu leta 1456) postal Draculov politični mentor in vojaški učitelj. Kot njegov vazal, je Tepeš sodeloval v številnih vojaških pohodih. Dodeljeni sta mu bili posesti Făgăraș in Almaș, ki ju je Hunyadi, kot opozorilo, odvezl Vladislavu.

Dracula je že kmalu po prihodu v Transilvanijo, 20. novembra 1451, želel izkoristiti napete odnose med Ogrsko in Vlaško in prepričati Hunyadija, naj podpre njegova prizadevanja za zasedbo prestola. Hunyadi pa je ravno v tem času sklenil s Porto triletno premirje, ki je priznavalo neodvisnost Vlaške. To premirje je ustvarilo nekakšno skupno nadoblast Ogrske in turškega cesarstva nad to romunsko kneževino.³⁰ Status quo je bil sprejet z obeh strani, ki sta se strinjali, da se v primeru Vladislavove smrti nobena stran ne vmeša, izbor novega kneza pa se prepusti zboru bojarjev. Premirje je torej utrdilo položaj Vladislava II., za Vlada pa je predstavljalo zastoj pri njegovem boju za vlaški prestol.

Po sklenitvi premirja je Hunyadi pisal meščanom Brașova in jim naročil, naj Vlada ne podprejo in naj mu ne dajo zatočišča, temveč naj ga ujamemo in izženejo; 30. marca 1452 pa jih je obvestil, da se je Dracula vrnil v Moldavijo, kjer je njegov drugi bratranec Alexandrel zasedel prestol.

Kaj je Vlad v tem času počel v Moldaviji, ni znano, toda takoj, ko so se odnosi med Vladislavom in Hunyadijem znova poslabšali, se je vrnil v Transilvanijo. Čeprav se je stanje kmalu umirilo, so se odnosi znova ohladili in zaostriili, konec leta 1454 pa je izbruhnil novi spor. Medtem ko se je Hunyadi, ki je že kmalu po padcu Konstantinopla

kazal namen neupoštevanja premirja s Turki, saj ga, glede na to, da ni bil več guverner Ogrske osebno ni več obvezovalo³¹, bojeval s Turki v Srbiji, je bila Vlaška polna turških trgovcev, zaradi česar so meščani Sibiua verjeli, da jim grozi tudi turška vojaška nevarnost.³² Hunyadi je reagiral s ponovnim odvzemom Făgărașa in Almașa Vladislavu. Novo premirje je sicer bilo sklenjeno jeseni 1455, toda do decembra so se znova pojavila nesoglasja in Hunyadiju so poročali o turških in vlaških vdorih v Transilvanijo. Z zaostrovanjem konflikta je Hunyadi začel podpirati Draculo v njegovem prizadevanju, da bi ponovno zasedel očetov prestol. 6. aprila 1456 je kralj Ladislav ukazal Sasom, naj branijo transilvanske meje in Hunyadijeve posesti; ta se je takrat pripravljala na obrambo Beograda, da bi ga tako obvaroval pred nenehnimi turškimi in vlaškimi napadi.³³ Zaseden s pripravami na obrambo Beograda je Hunyadi dal Vladu vojaško podporo in mu zaupal obrambo južnih transilvanskih meja ter mu dovolil tudi možnost vpada v Vlaško.

Vlad je že v Transilvaniji razpolagal z močno osebno vojsko, utrjeval pa je tudi odnose s kneževinama Făgăraș in Almaș, ki sta v njem videli bodočega vladarja. Tudi v Țara Bârsei si je pridobil številne privrženice, saške trgovce pa je pritegnil z obljubo oprostitev carine. V Transilvaniji se je nahajalo tudi veliko vlaških prebežnikov, dvorjanov in vojaških poveljnikov, ki so ob Hunyadiju, ki je po padcu Konstantinopla postal upanje krščanskega sveta, želeli nadaljevati boj proti Turkom.³⁴

Združene krščanske sile so se tako julija 1456 nahajale pod Hunyadijevim poveljstvom, zmagovalcem nad Turki v tolikih bitkah. Vlad se ni mogel udeležiti tega spopada, saj je varoval jug Transilvanije pred možnim sovražnim napadom s te strani. S porazom Mehmeda II. Osvajalca, med 21. in 23. julijem, je Hunyadi dosegel najslavnejšo izmed vseh svojih zmag. Toda, kmalu zatem je krščanske vrste zajela nesreča: kuga, ki je izbruhnila v taboru, je med svoje žrtve prištel tudi velikega stratega, ki ga je papež Kalist III. imenoval

³¹ Andreescu Ștefan: *op. cit.*, str. 55.

³² *Documenta Romaniae Historica, D. Relații între țările române. Vol. I (1222-1456). Editura Academiei Republicii socialiste România, București 1977, str. 442.*

³³ *Ibid.*, str. 445.

³⁴ Mircea Dogaru: *Dracula, împăratul rășăritului. Gândirea politică și practica militară în epoca lui Vlad Tepeș. Tradiție și originalitate. Comisia română de istorie militară. Editura Globus, București, str. 104.*

³⁰ Treptow W. Kurt: *op. cit.*, str. 59.

»glorios propugnaculum christianitas«, Ivana Hunyadija.

V spletu okoliščin je Vlad sklenil narediti konec svojemu čakanju. Trenutek je bil ravno pravi. Turki so se brezglavo umikali izpred Beograda in ne bi mogli intervenirati v prid Vladislava II. Na drugi strani pa so romunske dežele vzdolž Donave s Hunyadijevo smrtjo ostale brez obrambe in v nevarnosti, da padejo pod popolno oblast Turkov.³⁵

Samo teden dni po smrti svojega zaščitnika je Țepeș izkoristil nastalo politično in vojaško krizo v Ogrski in Transilvaniji ter na čelu majhne čete, ki je bila sestavljena iz vazalov, vlaških beguncev in trgovcev, prešel transilvanske hribe. Halleyev komet³⁶ pa mu je, kot znamenje z neba, že skoraj mesec dni napovedoval zmago v boju za očetov prestol.

Țepeșeva vojska, ki se je napotila v smeri Bran-Rucăr - Târgoviște - Târgșor - Gherghița - Snagov - București, je dosegla svoj cilj pri Târgșoru, kjer je v kratkem spopadu Vladislav II. padel pod Vladovim mečem.

Vlad Țepeș je tako z mečem začel novo, komaj šest let trajajočo vladavino, ki mu bo, kot piše Mircea Dogaru³⁷, prinesla sloves najbolj znane in najbolj kontroverzne romunske osebnosti vseh časov.

Da bi bil blizu vlaške meje, je v času, ko je bival v Transilvaniji med leti 1451 in 1456, Dracula zapustil svojo rojstno hišo v Sigișoari in se nastanil v Sibiu, ki je v tem času veljalo za najbolj utrjeno transilvansko mesto. Kljub temu pa je štiri leta po zapustitvi mesta le-tega napadel z vlaško vojsko ter pobil, zmasakriral, nabil na kol in v mukah pustil umreti okoli deset tisoč svojih nekdanjih somiščanov. Pustošenje in ropanje, ki je sledilo, je bilo celo hujše in okrutnejše od turškega iz leta 1438 - vendar kot bomo pozneje videli - se bodo jezni Nemci (Sasi) že za njegovega življenja maščevali.

Brașov je drugo transilvansko mesto, ki je povezano z Draculo. Ravno to je bilo, bolj kot katerokoli drugo mesto, priča njegovih žrtev, ki so, nabite na kol, gnile na soncu po okoliških hribih ali pa so jih na koščke trgali karpatski mrhovinarji. Mesto, na katerem se je dogajala ena od njegovih največjih okrutnosti, začeta v zgodnjem jutru 2. aprila 1459. leta, je bil hribček znotraj Brașova, kjer je v tistem času stala cerkev sv. Jakoba. Zgodba iz nemških letakov nam o teh dogodkih pripoveduje: »Madžarski kralj in transilvanski Sasi so poslali Draculi poslanca, skupaj štirinpetdeset. Dracula je to gospodo držal zaprto pet tednov in dal, da se za njo naredijo koli. In oni so mislili, da bodo vsi nabiti na kol. Oh, v kakšni so bili stiski! Držal jih je tako dolgo, da ga niso mogli izdati. A on je zbral vso svojo vojsko in jo povedel na Vicerland. Nekega jutra je prispel do vasi, gradov in mest. Vse, katere je osvojil, je tudi porušil ter požgal vse žito. Odpeljal je svoje ujetnike izven mesta Kronštata (Brașov) do kapele svetega Jakoba. Da bi se Dracula tam v miru spočil, je požgal celo naselje. Ko se je zdanilo, je dal nabiti na kol vse, ki jih je ujel, moške, ženske in otroke. Jedel je za mizo pod koli in tako užival.«³⁸

Zgodovinske balade nam pripovedujejo, da so se Draculove žrtve lahko videle v večjih transilvanskih mestih, v manjših vaseh, kot sta Sercaja in Mica ter okrog sovražnikovih utrd npr. Făgăraș.³⁹

Večina njegovih transilvanskih »hudodelstev« se je odigrala ravno med njegovo drugo vladavino, in sicer med leti 1459 in 1461. Razpadla telesa ujetnikov, nabitih na kol so prestrašila Turke, ki so naleteli na njih v Djurdju na Donavi. Celotemu osvajalcu Carigrada, Mehmedu II., je postalo slabo ob pogledu na ostanke 20.000 ujetnikov, zajetih nekaj mesecev prej, kako razpadajo okoli Draculove prestolnice Târgovișta. Med njimi je bilo veliko Turkov, mogoče še več Nemcev, nekaj Bolgarov, Madžarov in Romunov, predvsem iz višjih slojev, torej vsi tisti, ki so se na kakšen način zamerili »blaznemu« tiranu.

Țepeș so v preteklih obdobjih vse pogostokrat opisovali natančno tako - kot »blaznega« tirana. Toda ne smemo pozabiti na čas, v katerem je

³⁵ Stăvruș Ion: *Povestiri medievale despre Vlad Țepeș - Draculea. Studiu critic și antologie. Editura Univers. București 1993, str. 12.*

³⁶ Proti koncu leta 1456 je knez Vlad izdal srebrnik, ki ima na eni strani precej nenavadno upodobitev: zvezdo v obliki črke S - komet. Romunski numizmatik Octavian Iliescu je povezal to upodobitev s slavnim Halleyevim kometom, ki se je na evropskem nebu pojavil 8. junija 1456 in so ga lahko opazovali cel mesec.

³⁷ Mircea Dogaru: *op. cit., str. 105.*

³⁸ Radu Florescu, Raymond Mekneli: *op. cit., str. 166. Glede poslancev, ki jih omenja lesorez, menita avtorja, da je šlo za poslanca (bolje rečeno vohune; op. avt.) Matije Korvina, ki so bili k Draculi poslani z nalogo, ugotoviti naravo njegovih odnosov s Turki.*

³⁹ *Ibid., str. 49.*

Wie facht sich an gar ein graussem
liche erschrockenliche hystorien von dem wilden rütrich.
Dracole wayde. Wie er die leut gepist hat. vnd gepiaten.
vnd mit den haüßtern yn einem kessel gesoten. vñ wie er die
leut geschunden hat vñ zerhacken lassen als ein kraut. Jcz
er hat auch den mütern ire kind gepiat vnd sy habes müs-
sen selber essen. Vnd vil andere erschrockenliche ding die in
dissem Tractat geschriben stend. Vnd in welchem land er
geregiret hat.

„PĂDUREA DE ȚEPI“, gravură reprodușă în *Dracole Wayda*, ediția Ambr. Huber, Nürnberg, 1499.

“IMPALE FOREST”, engraving printed in *Dracole Wayda*, Ambr. Huber Edition, Nürnberg, 1499.

“Gozd kolov”

(Nemški propagandni letak, tiskan v Nürnbergu leta 1499)

živel, in na razmere, ki so vladale na tem področju. Če ga vzamemo pod drobnogled, se nam pod dejanji psihopata, mučitelja in inkvizitorja, ki se obrača k pobožnosti, da bi umiril svojo vest, razkrije presenetljivo moderen državnik, ki svoja ravnanja opravičuje s potrebami države⁴⁰, se pravi odličen Machiavellijev učenec. In če smo že pri Machiavelliju, si pogledajmo, kaj ta meni o okrutnosti vladarjev: »... vladar se ne sme ozirati na to, da je na zlem glasu zaradi okrutnosti, če hoče obdržati podrejene v enotnosti in vdanosti, saj bo z nekaj uporabe sile bolj milosten, kakor tisti, ki zaradi velike blagosti dopuščajo ustvarjanje nereda, a neredi nato rojevajo umore in ugrabitve ... / ... ali je bolje, da te ljudje ljubijo ali da se te bojijo. Odgovor je, da bi bilo najbolje oboje; toda, glede na to, da je to dvoje težko združiti, je veliko bolj varno, da se te ljudje bojijo, kakor da te ljubijo...«⁴¹ S tem se je Dracula strinjal: »Pomislite tudi vi, da takrat, ko je človek ali knez močan in trden, lahko ustvari mir, ko pa je brez moči, lahko pride močnejši in naredi z njim kar hoče«⁴², to so besede mladega kneza v pismu, ki ga je 10. septembra 1456 naslovil meščanom Brašova, in s katerimi je jasno načrtoval svojo bodočo politiko.

Tepeševa politika

Po dolgi in slavni vladavini Mirče Starega (1387-1418) je v Vlaški sledilo obdobje anarhije, ki so jo povzročili številni boji za prestol. Sistem nasledstva ni bil jasno določen. Temeljlil je sicer na dinastičnem pravu, toda pravice do dediščine ni imel samo vladarjev najstarejši sin, ampak vsi njegovi sinovi, tako zakonski kot tudi nezakonski. Za prestol so se lahko potegovali tudi vladarjevi bratje, tisti pa, ki so izbirali vladarja med različnimi člani vladajoče dinastije, so bili bojarji (plemiči).⁴³ Le-ti so v razmerah brez močne centralne avtoritete uživali neomejene privilegije in izrabljali svojo moč, medtem ko so pretendenti na prestol postajali le inštrument njihovih spletk. Rumunski zgodovinar Xenopol je tako opisal nastale razmere: »Nikakršno načelo, nikakršna avtoriteta ni bila več priznana in spoštovana. Bojarji, razdeljeni na strani Draculov in Daneštijev, so se

grizli med seboj, lopovi pa so napolnili deželo, tako da nobeno človeško življenje in imetje ni bilo več varno.«⁴⁴

Frakcionistični duh je zlasti v 15. stoletju postal realnost vlaškega političnega življenja. Za oris hitrega menjavanja vladarjev nam lahko služi podatek, da je na prestolu, v obdobju 108 let od ustanovitve vlaške dežele (leta 1310) do konca vladavine Mirče Starega (leta 1418), sedelo komaj sedem knezov, katerih vladavina je v povprečju trajala po 15 let.⁴⁵ V nasprotju s tem pa se je v obdobju 111 let, v času od smrti Mirče Starega do smrti Raduja Afumacijskega (2. januar 1529), izvršilo vsaj 47 zamenjav vladavin s 25 knezi.⁴⁶ Situacija je bila še toliko bolj zapletena, če upoštevamo, da je veliko teh knezov imelo nekaj različnih vladavin (vključno z Vladom Tepešem, ki je vladal trikrat: 1448, 1456-1462 in 1476). Tako je v času od 1418 do smrti Vlada Dracule 1476 vladalo 11 vladarjev v 29 ločenih obdobjih vladavine, njihov povprečni čas vladanja pa je trajal komaj 2 leti.⁴⁷

Zagotovo so temu hitremu prehajanju oblasti od enega kneza k drugemu v dobri meri botrovali tudi sosednje države - še posebej turško cesarstvo -, ki so podpirale kandidata, ki je bil bolj pripravljen ugoditi njihovim zahtevam. Poglavitni razlog politične nestabilnosti dežele pa je bila prav razdeljenost in nezanesljivost velikih plemičev, ki so, potem ko so podprli kneza iz ene rodbine, bili pripravljeni le-tega zapustiti ter podpreti njegovega nasprotnika. Takšen položaj pri Romunih je opazil tudi bizantinski kronist Laonic Chalcocondil: »Imajo navado, da ne ostanejo ob svojih vladarjih, temveč jih vedno, v skladu s svojimi interesi, menjavajo; in si postavijo enkrat enega gospoda, drugič drugega.«⁴⁸

Vlad Tepeš je dojel, da bo le s trdo roko lahko obnovil mir in red ter tako deželo utrdil in jo obvaroval pred zunanjo nevarnostjo. Ko je Chalcocondil opisal njegovo politiko, je zapisal: »Ta človek je popolnoma spremenil dačansko organizacijo.«⁴⁹ Pričujoči dokazi tega, bodisi pripovedni ali pisni,

⁴⁰ Ibid., str. 49.

⁴¹ Niccolo Machiavelli: *Vladar, Liber*, Zagreb 1975, str. 77.

⁴² Nicolae Iorga: *Scrisori de boieri, scrisori de domni. Vălenii - de - Munte: Așezământul tipografic "Datina Românească" 1925*, str. 165.

⁴³ Panaitescu P. Petre: *Istoria românilor. Editura Didactică și pedagogică, București 1990*, str. 103.

⁴⁴ Xenopol A. D.: *Istoria Românilor din Dacia traiană. Vol. IV, Editura "Cartea românească", București*, str. 19.

⁴⁵ Treptow W. Kurt: op. cit., str. 32.

⁴⁶ Giurescu C. Dinu: *Țara românească în secolele XIV și XV. Editura științifică. București 1973*, str. 384.

⁴⁷ Kurt W. Treptow: op. cit., str. 33.

⁴⁸ Chalcocondil Laonic: *Expuneri istorice. Scriptores byzantini II. Editura academiei republicii populare Române. București 1958*, str. 63.

⁴⁹ Ibid., str. 283.

pa nam pripovedujejo, kakšne so bile in kaj so pomenile te spremembe.

Njegova pglavitna naloga ob nastopu oblasti leta 1456 je bila ravno omejitev vojaške in politične plemiške moči. Dogodek, ki naj bi se odvijal na Vladovem knežjem dvoru v Târgovištu, ohranjen v zgodbi vseh treh verzij, tako saški, ruski, kot tudi v romunskem narodnem izročilu, pa nam slikovito pokaže, kako se je tega lotil: »*Nekoč je povabil na svoj dvor velikaše in plemiče svoje dežele. Ko je bil obed končan, se je obrnil na svoje najplemenitejše ljudi ter jih povprašal, koliko vojvod ali gospodov pomnijo kot vladarje te dežele. Vprašani, mladi in stari, povedo, katere vladarje pomnijo. Eden reče petdeset, drugi trideset, tretji dvajset, četrtri dvanajst. Nihče ni bil tako mlad, da bi jih pomnil samo sedem. Dal je, da se vsa gospoda nabije na kol, bilo pa jih je petsto.*«⁵⁰ Odgovori veljakov nam ilustrirajo nepomembnost vladarjev ter histrost njihovih menjavanj, v Draculovem dejanju pa lahko, poleg namena utrditi lastno oblast, najdemo tudi željo po maščevanju očetove in bratove smrti, saj so se morilci ali vsaj krivci za njuno smrt, nedvomno nahajali tudi med temi plemiči.

Draculove jeze so bili pogostokrat deležni tudi meščani. V velikem sporu je bil z meščani svoje prestolnice Târgovišta, ki so sodelovali v umoru njegovega brata in očeta. Neposredno po prevzemu oblasti v Vlaški, je Dracula začel raziskovati okoliščine, v katerih je umrl njegov brat. Ugotovil je, da je bil Mirča, katerega so bojarji skupaj z očetom ujeli pri Târgovištu, odpeljan v mesto in tam živ zakopan. Način maščevanja je predvidljiv: »*Ko je prišla Velika noč, in ko so se vsi meščani gostili in mladi plesali, jih je obkolil in ujel. Vse stare je nabil na kol ter razstavil okoli mesta, mlade pa je, skupaj z ženami in otroki odpeljal, v praznji obleki, na grad Poenari, kjer so morali zidati, dokler jim ni obleka padla s teles.*«⁵¹

Dracula je bil prepričan v nezanesljivost svoje prestolnice, zato se je odločil pozidati nov grad, ki bo bližje Transilvaniji, a hkrati daleč od katerekoli druge nemške utrdbe. Tej zahtevi je ustrezal hrib nad reko Argeș, kjer je že stal grad Poenari. Iz opeke in kamnov te utrdbe je dal Dracula pozidati nov grad - grad Argeș.

In to je bil grad, na katerem so delali meščani in plemiči Târgovišta. Le-ti so tako dobili dobro lek-

cijo (če so jo seveda preživeli) iz pokorščine, Tepeș pa si je zagotovil brezplačno delovno silo za graditev močne utrbe.⁵²

Romunski zgodovinar Stoicescu meni, da kaznen, ki jo je Dracula izvedel nad meščani, lahko obravnavamo tudi kot posebno trdo obliko *dușegubine*, kazni, ki je bila naložena zaradi kolektivne krivde, brez iskanja pravega storilca.⁵³

Târgovište seveda ni moglo pozabiti Tepeševe krvave Velike noči in to je najbrž eden izmed razlogov, da je Dracula leta 1459, ponovno utrdil mesto Bukarešto, kamor je tudi preselil svoj sedež v zadnjem obdobju svoje vladavine.

Tudi podložnike je Vlad podvrgel enako hudim ukrepom, če so užalili ali pokazali nespoštovanje do velikega kneza. Izvajal je tudi zelo zanimivo »socialno politiko«, o kateri ljudsko izročilo pravi: »*V času kneza Vlada Tepeša so se reveži, pohabljeni, potepuhi in berači zelo razmnožili, kar je bila huda nadloga. Premišljujoč o tem, je knez ukazal, naj se po celi deželi razglasi, da naj se določenega dneva zberejo v njegovi prestolnici vsi berači in pohabljeni, saj jim bo pripravil obilno pojedino. Tega dne se je v Târgovištu zbrala velika množica ubogih. Kneževi služabniki so jih odpeljali v veliko hišo, kjer so že bile pogrnjene mize. Ko so se vsi napili in najedli, se je pojavil knez. Ali želite, da vas razrešim vseh skrbi in vseh nadlog tega sveta?*« jih je vprašal. Ko so mu vsi pritrdilno odgovorili, je ukazal, naj se hiša zažge in nesrečniki so živi zgoreli.«⁵⁴ Svoje početje pa je razložil: »*To sem naredil, prvič zato, da ne bi bili več nikomur v breme in da v moji deželi ne bi bilo več ubogih in revnih, temveč samo bogati ter drugič, da bi jih odrešil trpljenja zaradi revščine ali pohabljenosti.*«⁵⁵

Tega Draculovega ukrepa ne moremo razlagati samo kot dokaz krutosti in cinizma, saj podobno početje lahko zasledimo tudi pri njegovih sodobnikih, na primer v Transilvaniji leta 1445. Revni, ki so jih imeli za breme družbe, so bili pač na različne načine odstranjeni iz družbenega življenja.

Dracula je bil zaslužen tudi za pospeševanje trgovine, ki je bila še kako pomembna za napredek dežele. S tem v zvezi so bili tudi ukrepi proti tran-

⁵² Radu Florescu, Rejmond Meknelt: op. cit., str. 91.

⁵³ Nicolae Stoicescu: op. cit., str. 35.

⁵⁴ Călina Oana: Dracula. Editura Dacia, Cluj-Napoca 1999, str. 13-15.

⁵⁵ Dents Bulcan: op. cit., str. 29.

⁵⁰ Radu Florescu, Rejmond Meknelt: op. cit., str. 168.

⁵¹ Nicolae Stoicescu: op. cit., str. 35.

silvanskim trgovcem, pred katerih monopolom je skušal zavarovati trgovino v Vlaški. Ti ukrepi so nedvomno dobro vplivali na razvoj trgovine v Draculovi deželi, so pa njegovemu imenu dali sloves krutosti, ki so ga, zaradi prizadetosti z njegovimi novimi zakoni, širili po Evropi saški trgovci.

Da bi podprl trgovino, je bil Dracula nepopustljiv do kakršnegakoli kriminala, ki bi ogrožal svobodno in varno pot trgovcev skozi deželo. Slovanski vir govori, da je knez tako sovražil zlo v svoji kneževini, da nihče, ki je zagrešil tudi najmanjšo tatvino, rop, povedal laž ali storil kakšno nečednost, ni imel nobene možnosti ostati živ. Strah pred groznim tiranom je bil tako hud, da je zlati pokal ob vodnjaku ostal nedotaknjen ves čas njegove vladavine. Ljudsko izročilo se takole spominja njegove pravice: »... *tudi jaz sem slišal od naših starih, da pravice in časti, kot jo je bilo v času kneza Vlada Tepeša, ni bilo, vnuk moj, nikoli. Niti laž, niti pijanstvo, niti hudodelstvo, niti kakšno drugo stvar, ki bi kvarila človeka, ni bilo več možno zaslediti.*«

S tatovi in lopovi je knez še najbolj obračunal. Preganjal jih je povsod, da niso ušli njegovemu kolu, mati moja, niti v kačji luknji! Ko je ujel lopova, takoj z njim na kol! Ujel je drugega, in zopet tako! Puščal jih je na križiščih. Naj jih ljudje vidijo tam, z uranami na njih!

In tako, pravijo, je rešil naš Tepeš deželo vseh tatov. In da bi se prepričal, da ni ostal kje kakšen, se je domislil: »Postavil bom na enem vodnjaku, kjer pride mnogo ljudi, na veliki cesti, zlati pokal, da bom videl, če ga bo kdo vzel.«

In naročil je, da se postavi na nekem vodnjaku, ob veliki cesti, čudoviti zlati pokal, ki se je svetil kakor sonce. Ni ga privezal niti z verigo, niti z vrvo. Hodili so mimo ljudje, šli so k vodnjaku in pili vodo iz pokala tako sladko in hladno, kot je še niso nikoli. Da pa bi vzel Tepešev pokal od tam, ni prepričal zlodej nobenega, kar je bil on vladar.⁵⁶

S preizkušanjem je Dracula odkrival goljufe in nepoštenjake. Tako naj bi preoblečen hodil ponoči med trgovci in njihovimi trgovinami ter jim, na skrivaj, podtikal ali pa jemal določene zneske denarja. Podobno je doletelo transilvanskega trgovca, ki je čez noč pustil svoje premoženje v vozu na ulici. Zjutraj, ko je ugotovil, da mu manjka 160 du-

katov, je šel iskat pravice na Draculov dvor. Dracula mu je zagotovil, da bo dobil denar nazaj, svojim podrejenim pa ukazal, naj najdejo tatu, sicer bo požgal celo mesto. Ukazal je tudi, da se vzame iz njegove blagajne 161 dukatov in da v trgovčev voz. Drugo jutro, ko je trgovec našel in preštel denar, je hitel obvestiti Draculo o velikem čudežu, na svojo srečo pa ni pozabil povedati, da mu je ta čudež prinesel 1 dukat več. Dracula mu je pokazal tatu, ki so ga ravno nabijali na kol in mu povedal, da bi tudi njega doletela ista usoda, če ne bi povedal za presežek denarja⁵⁷ in s tem dokazal svojo poštenost.

Dracula ni poskrbel samo za javni red in mir, temveč je tudi v zasebnem življenju svojih podložnikov zahteval spoštovanje strogih moralnih pravil. Prešuštnica ali pa dekle, ki ni ohranilo devštva, je bila izpostavljena nezaslišanemu mučenju. Takšni ženski je Dracula ukazal odrezati spolne organe in jo živo odreti. Nato je bila javno razstavljena, njena koža pa obešena na sramotilni steber. V drugih primerih, je ukazal da se ženski odrežejo bradavice, v vagino pa zabija žareča palica, tako dolgo, dokler ji ne prebije notranjost in pride ven skozi usta.⁵⁸

Tudi lenoba in brezdelje nista našli pri Tepešu nobenega razumevanja. To nam potrjuje zgodba o leni ženi, ki ni poskrbela za dovolj dolgo srajco svojega moža: »*Videl je knez kmeta zelo slabo oblečenega, v kratki srajci in grobo tkanih hlačah. Vprašal ga je: »Ali imaš ženo?« Imam, gospod, odgovori ta. Dracula pokliče ženo k sebi in vidi, da je ta mlada in zdrava. Zopet upraša kmeta: »Si delal spomladi? Si posadil lan?« Kmet odgovori, da je delal, in da ima veliko lanu, Dracula pa upraša ženo: »Zakaj si lena? Dolžnost tvojega moža je, da seje in žanje, da bi te nahranil, tvoja pa, da poskrbiš za njegovo čisto in lepo obleko. Ti si kriva in ne on. Če ne bi sejal in žel, bi bil kriv on.« In ukazal je, da se ji odrežeta obe roki, telo pa nabije na kol.«⁵⁹*

Dracula je za izvajanje svojih zakonov ustanovil v vseh večjih vaseh sodišča⁶⁰, katerih se ljudje še spominjajo: »*Tudi starejši govorijo, da nosi ta naša vas »Vladaja« ime po knezu Vladu Nabijalcu na kol. Tu, kjer stoji občina, je imel knez svojo hišo, v kateri je sodil hudodelnežem. Še danes se lahko*

⁵⁷ *Denis Bulcan: op. cit., str. 29.*

⁵⁸ *Ibid., str. 30.*

⁵⁹ *Radu Florescu, Rejmond Mekneli: op. cit., str. 175-176.*

⁶⁰ *Sasha Constantinescu, Dracula. Prince & Vampire. NOI Media-Print & D.O.R. Kunsthandel GmbH 1998, CD-ROM.*

⁵⁶ *Cătălina Oana: op. cit., str. 24-25.*

najdejo v zemlji ostanki tistih, katere je nabil na kol. In če se ne bi v Vladaji odvijale tolike hude bitke, tako v njegovem, kot tudi v poznejšem času, bi se še danes videla ta hiša in tisti grozni koli za nabijanje ljudi.»⁶¹

Slovanske kronike nam potrjujejo, da je Dracula zahteval, tako od lastnih podložnikov, kot tudi od tujcev, spoštovanje primerno velikemu vladarju, za kakršnega se je imel. Najbolj znan primer, kaj se je zgodilo tistim, ki tega niso upoštevali, je zgodba o turških poslancih, ki zaradi turške navade pred velikim knezom niso sneli turbanov. Užaljeni Vlad je ukazal, da jim le-te z žebli pribijejo na glavo in Turki so v krvi izdihili pred njegovim prestolom.⁶²

Enako spoštovanje je zahteval tudi od drugih vladarjev, denimo sultana ali kralja Ogrske. Ko je nekoč madžarski kralj poslal k njemu poslanca, ki ni bil primerno oblečen in ni znal odgovoriti na njegova zvita vprašanja, je tega nabil na kol, govoreč, da ni on (Dracula) kriv njegove smrti, temveč poslanec gospodar, ki ga je tako nevednega in nekulturnega poslal k njemu, velikemu in modremu vladarju.⁶³

Țepeševa skrb je bila tudi organizacija močne vojske. Le-ta se je v Vlaški zbirala na dva načina: t. im. »velika vojska« je bila sklicana ob velikih nevarnostih in je vključevala vse može, ki so lahko nosili orožje; »mala vojska« pa je bila sestavljena iz kneževih služabnikov in iz služabnikov velikih bojarjev, ki so v mirnem času tvorili administrativni aparat dežele.⁶⁴

Dracula je potreboval vojsko, ki mu bo na razpolago ves čas in mu bo popolnoma podrejena. Samo tako je lahko knez popolnoma uveljavil absolutno oblast. V ta namen je organiziral najemniško vojsko, katero je, po poročanju L. Chalcondilesa, plačeval z denarjem od »scale«⁶⁵, davka, ki ga je pobiral od tujih trgovcev. Dracula je imel navado, da je po bitkah pregledoval svoje vojake in ugotavljal, s katere strani so bili ranjeni. Tistim, ki so bili ranjeni od spredaj, je podelil posestva in časti ter jih povitezil. Tiste, pa, ki so bili ranjeni od zadaj, je dal skozi zadnjico nabiti na kol, češ da niso moški, temveč ženske.⁶⁶

Te ukrepe je Dracula izvajal kot del svoje politike, s katero je želel utrditi absolutno oblast. Podobni procesi centralizacije oblasti vladarja so v tem času potekali tudi drugod po Evropi, denimo v Moldaviji, Franciji in Ogrski. Metode, s katerimi je Vlad to dosegal, niso bile pač nič kaj humane, toda vseeno bi lahko rekli, da mu je zgodovina delala krivico, ko jih je pripisovala le krutosti, krvoločnosti, psihopatiji in celo satanizmu, pri tem pa spregledala vzroke njegovih dejanj. Politično je v tem času dežela potonila v hudo krizo, tribut je bil zvišan na 10.000 dukatov.⁶⁷ Še hujše pa je bilo, da je bil v tem času Vlaški naložen še poseben krvni davek - vsako leto je morala dati 500 fantkov za dopolnitev janičarskih vrst. Proti tej boleči sramoti se je bil Vlad pripravljen boriti za vsako ceno. Deželi, kjer ni bilo nikakršnega spoštovanja za avtoriteto, pa je bil strog in trden vladar prepotrben za ubranitev samostojnosti. Romunski zgodovinar A. D. Xenopol⁶⁸ je takole komentiral njegova dejanja: »Kakorkoli že, te krutosti so imele politični cilj in ravno to je razlika med Țepešem in pošastmi, ki so nekoč zasedale prestol Rimskega cesarstva.«

Osamljeni križar

V obdobje druge vladavine sodijo tudi Draculovi boji s Turki. Po svojih junaških delih, vojaški sposobnosti, taktiki in strategiji je postal ravno toliko slaven kot po svoji okrutnosti.

Po Hunyadijevi smrti je Țepeš ostal brez podpore Madžarov, saj je dvor v Budimu podprl njegovega nasprotnika Dana III. Zato je Dracula, v prvih letih svoje vladavine, sprejel turško nadoblast in se medtem posvetil utrjevanju lastne oblasti v svoji kneževini. Tribut, v višini 10.000 dukatov letno, je plačal samo dvakrat (leta 1456 in 1458)⁶⁹, kar kaže na to, da se je v tem času dovolj utrdil na prestolu in se lahko uprl sultanu.

Istočasno je otomanska vojska pod velikim osvajalcem Konstantinopla, Mehmedom II., grozeče obračala oči proti krščanski Evropi. Z osvojitvijo dela Bosne (1457-58), padcem Smedereva in Srbije (1459) ter bizantinskih despotov na Peloponezu (1459-1460)⁷⁰ se je Vlaška znašla na prvi bojni črti križarskih vojn proti Turkom.

⁶¹ Radu Florescu, *Rejmond Mekneli: op. cit., str. 190.*

⁶² Nicolae Stoicescu: *op. cit., str. 27.*

⁶³ Oana Cătina: *op. cit., str. 31.*

⁶⁴ Nicolae Stoicescu: *op. cit., str. 38.*

⁶⁵ Sasha Constantinescu: *op. cit.*

⁶⁶ Oana Cătina: *op. cit., str. 26-27.*

⁶⁷ Vlad Georgescu: *Istoria românilor. De la origini pînă în zilele noastre. Humanitas 1989, str. 67.*

⁶⁸ Xenopol A. D.: *op. cit., str. 19.*

⁶⁹ Nicolae Stoicescu: *op. cit., str. 68-69.*

⁷⁰ *Ibid., str. 69.*

Papež Pij II. je na koncilu v Mantovi septembra 1459 pozval krščanski svet v vojno proti nevernikom. V Evropi je sicer za to obstajal interes, saj je bil padec Carigrada prevelik poraz za krščanstvo, da bi lahko ostal brez odgovora. Benetke in Genova sta bili zainteresirani tudi za vsak poskus, ki bi lahko preprečil ogrožanje njunih trgovskih moči, Poljaki so želeli maščevati smrt svojega mladega kralja Vladislava II., ki je l. 1444 padel pri Varni in celo protagonisti zahodnega viteštva, še posebej burgundski vitezi, ne glede na to, koliko resničnega verskega poguma in žara je še ostalo po četrtem križarskem pohodu, niso mogli popolnoma zavrniti svoje vloge branilcev krščanstva.⁷¹ Vendar pa nam razmere, kakršne so takrat bile v Evropi, zelo slikovito oriše zapis E. S. Piccolomini: *»Vsaka dežela je imela svojega kneza in vsak knez svoj interes.«*⁷²

Benetke so za sodelovanje v vojni postavile nemogoče pogoje, saj so zahtevale 8.000 mož za posadko ladij in plačilo za vse priprave in organizacijo armade 50.000 konjenikov in 20.000 pešcev, Francija je odklonila sodelovanje v vojni, vse dokler bo v napetih odnosih z Anglijo, Kazimir IV., kralj Poljske, ni hotel sodelovati zaradi sporov z Nemškimi viteškimi redom, Habsburško cesarstvo pa je sicer obljubilo vojsko 32.000 pešcev in 10.000 konjenikov, vendar vojska ni bila nikoli zbrana.⁷³ Papeževo edino upanje je ostal madžarski kralj Matija Korvin, kateremu je za organiziranje vojske, ki bi ji Korvin sam poveljeval, namenil 40.000 dukatov, toda tudi to se ni uresničilo.

Lahko rečemo, da je edini človek, ki je v tej antiotomanski koaliciji naredil kaj vrednega (in to brez podpore t. im. zaveznikov), bil prav Vlad Tepeš. Dracula, ki se je naveličal odlašanj, intrig in neskončnih pričkanj, se je odločil vzeti usodo svoje kneževine v lastne roke. Računajoč na Korvinovo pomoč, ki mu jo je ta obljubil in ki seveda ni nikoli prispela, je knez dvignil meč proti Mehmedu II., ko je ta od njega zahteval letni tribut in 500 dečkov za janičarje. Ducas nam o tem poroča: *»Leta 6970 je poslal sultan vlaškemu knezu poslanca s sporočilom, naj se nemudoma pride pokloniti in pripelje s sabo 500 dečkov ter tribut, ki ga je doslej dajal vsako leto, se pravi deset tisoč dukatov. Knez mu je odgovoril, da ima pripravljene dukate, kar se tiče dečkov, pa ne bo šlo; da bi pa se prišel on osebno pokloniti, je še bolj nemogoče. Ko je*

*sultan to slišal, je pobesnel in pošiljajoč mu enega od svojih mož, naročil: »Prinesite mi tribut! Kar se drugega tiče, bom že razmislił.« Ko je poslanec zopet prišel in prinesel sultanove besede, ga je Rumun nabil na kol.«*⁷⁴

Sultan ni mogel dovoliti, da takšna žalitev ostane brez odgovora, vendar je, preden je začel z vojno, skušal Draculo zvabiti v past. V luko Djurdjo na Donavi je poslal turškega upravnika Hamza-pašo in grškega prevajalca Katavolinosa, ki naj bi Tepeša povabil na pogovor o spornih ozemljih, neplačanih tributih in drugih vprašanjih, ki so se nanašala na vlaško-turške odnose.⁷⁵ Vlad se je še dobro spominjal turške dvoličnosti iz let svojega ujetništva v Egrigözu in takoj zavohal spletko. Da bi pridobil na času, je obvestil poslanca, da bo prišel na dogovorjeno mesto, toda pri trdnjavi v Djurdju so se dogodki začeli odvijati drugače od turških načrtov. Turški kronist Aşik-paša-Zade takole opisuje te dogodke: *»Sultan je verjel besedam tega nevernika in mu poslal bega Hamza Čakirdjibašija. Le-ta je odšel in se utaboril na obalah Donave, ki je ravno v tem času začela ledeneti. Tu so Muslimani brezbrizno sedeli in se brigali zase. Donava je hitro zaledenela.*

*Vlaški beg, ta prekleti pankrt, pa je okoli polnoči napadel Hamza-pašo. Ubil je veliko Muslimanov, ujel Hamza-pašo in neverniki so na nekaj mestih prešli Donavo.«*⁷⁶

Dracula je s pomočjo Hamza-paše in Katavolinosa, ki ju je prisilil, da sta zahtevala odprtje mestnih vrat, vdrl v turški tabor, kjer je vlaška vojska hitro premagala turške sile. Turke so odpeljali do Draculove prestolnice Târgovišta, kjer so jih ob robu mesta že čakali pripravljeni koli. Za Hamza-pašo in Katavolinosa je Dracula pripravil posebno dolga kola⁷⁷, primerna pač njunemu položaju.

Sedaj je bilo otomansko cesarstvo dokončno izzvano. Mehmed je začel z vojno, v kateri se je odločil sam poveljevati več deset tisočglavi turški vojski.

Dracula je dojel, da zavezniške pomoči ne bo in se je začel sam pripravljati na obrambo. Vsi prebivalci dežele od 12. leta naprej - kmetje, obrtniki in

⁷¹ Radu Florescu, Rejmond Meknelt: op. cit., str. 66-67.

⁷² Sasha Constantinescu: op. cit.

⁷³ Nicolae Stoicescu: op. cit., str. 71.

⁷⁴ Ducas Mihail: Istoria turco-bizantină (1341-1462). Scriptores byzantini I. Editura academiei republicii populare Romine, București 1958, str. 430.

⁷⁵ Radu Florescu, Rejmond Meknelt: op. cit., str. 67.

⁷⁶ Cronici turcești..., str. 93.

⁷⁷ Nicolae Stoicescu: op. cit., str. 74.

trgovci - so bili prisiljeni oditi v boj.⁷⁸ Vlaška vojska, ki po mnenju romunskih zgodovinarjev ni mogla imeti več kot 22.000 mož⁷⁹, je bila sestavljena iz hitre konjenice, svobodnih kmetov in zvestih plemičev, ki do takrat še niso izzvali Draculove jeze.⁸⁰ Razmerje sil je bilo 1:4 za Turke in zagotovo je, da v takšnem nevarnem trenutku za domovino v Draculovi vojski ni bilo prostora za revo. O tem nam pričajo tudi slovanske kronike, po katerih naj bi pogumni knez, preden je odšel v bitko, svojim vojakom dejal: »Kdorkoli misli na smrt, naj ne hodi z mano, ampak naj raje ostane tukaj!«⁸¹

Pozimi leta 1461/62 je bil Vlad zelo uspešen v bojih ter dosegel številne zmage, s čemer si je utrdil ugled križarja in krščanskega bojvnika. Po osrednji in zahodni Evropi so se v cerkvah peli *Te Deumi* in zvonovi so odmevali od Genove do Rodosa v znak hvaležnosti, da je Dracula ulil novih moči krščanski vojni proti nevernikom in v njej prevzel vodstvo namesto pokojnega Hunyadija. Njegova pogumna ofenziva je prebudila nova upanja tudi »zasužnjenim« narodom Srbije, Bolgarije in Grčije.⁸²

Poletje, ki je sledilo, je uspešni Draculovi vojaški taktiki⁸³ dodalo še vročino. S strani lastnih sinov opustošena romunska zemlja osvajalnim turškim četam ni nudila ne hrane ne vode, po poročanju turških kronistov pa je »vročina bila tako močna, da se je kebab lahko spekel na železnih srajcah vezirjev.«⁸⁴ Draculov meč je samo dokončal tisto, kar je lakota že načela. Konstantin iz Ostrovice, srbski janičar, je s temi besedami opisal občutke turške vojske: »Vlaški knez je imel majhno vojsko, kljub temu pa nas je zajel nepopisen strah. Zelo zaskrbljeni smo se vsako noč skrili v rove, toda varni nismo bili.«⁸⁵

Kljub vsem uspehom pa je bila otomanska vojska preštevilna in Dracula je prišel do sklepa, da bi edino sultanova smrt utegnila Turke toliko demoralizirati, da bi se umaknili iz Vlaške. V noči s 16. na 17. junij je knez vdrl s konjenico v turški tabor. V splošni zmedi je vlaška vojska pobila veliko Turkov, še več pa se jih je, zaradi presenečenja in vsesplošne zmede, pobilo med sabo. Sultan je bil ranjen, vendar živ, tako da Dracula ni uresničil cilja napada, ker pa je izgubil tudi veliko vojakov, se je moral umakniti proti Târgovištu, od tam pa v svoj grad nad reko Argeş.

Turško vojsko, ki mu je sledila, je v Târgovištu pričakal grozljiv prizor. Mestna vrata Draculove prestolnice so bila široko odprta, mesto pa zapuščeno in opustošeno. 20.000 teles nabitih na kol (med katerimi so bila tudi telesa turških zarotniških poslancev izpred šestih mesecev) na čelu s Hamza-pašo in Katavolinosom, so edina pozdravila sultana. Ta prizor ter tisto, kar je doživel prejšnjo noč, je lahko Mehmed II. komentiral samo takole: »Kaj lahko sploh naredimo proti takšnemu človeku?«⁸⁶ Po vojnem posvetu je sultan ukazal umik večine turške vojske. Tej odločitvi je botroval tudi izbruh kuge v turških vrstah, pri čemer so prve žrtve zabeležili prav v Târgovištu.⁸⁷

Preostanek vojske, kateri so se pridružili tudi izdajalski plemiči, je pod vodstvom Raduja Lepega - Tepeševega rivalskega brata - zasledoval Draculo do njegovega gradu. Po legendi naj bi romunski suženj v turški vojski, v noči, v kateri naj bi Turki napadli grad, s puščico, na kateri je bilo sporočilo, opozoril Vlada na nevarnost. Prepričana, da ni izhoda, turško ujetništvo pa bi bilo hujše od smrti, naj bi se Draculova soproga vrgla z najvišjega stolpa v reko Argeş.⁸⁸ Ta del reke še danes nosi ime *Rîul Doamnei* - kraljičina reka.⁸⁹

Tepeş je z desetimi spremljevalci in s pomočjo petih vdanih kmetov iz vasi Arefat uspel zbežati skozi skrit prehod v hribe. Pri bežanju ga je doletela še ena tragedija - služabnik, ki je vodil njegovega desetletnega sina, ga je v naglici izgubil. Turki so bili preveč blizu, da bi lahko tvegali iskanje, zaradi česar so ga bili prisiljeni pustiti za sabo. Dracula je v enem dnevu izgubil oboje, svojo kneževino in svojo družino.

⁷⁸ Sasha Constantinescu: op. cit.

⁷⁹ Ibid.

⁸⁰ Radu Florescu, Rejmond Meknelt: op. cit., str. 68.

⁸¹ Panaitescu P. P.: *Cronicle slavo-române din sec. XV-XVI publicate de Ion Bogdan. Cronicile medievale ale României II. Editura Academiei republicii populare Române, Bucureşti 1959, str. 208.*

⁸² Radu Florescu, Rejmond Meknelt: op. cit., str. 69.

⁸³ Tepeş je v bojih uporabljal klasično taktiko maloštevilnih, se pravi strateško umikanje, katero je kombiniral s t. im. »taktiko požgane zemlje«.

⁸⁴ *Cronici turceşti...*, str. 69-70.

⁸⁵ *Căldătorii străini despre ţările române. Vol.1, Institutul de istorie «Nicolae Iorga» al Academiei republicii socialiste România, editura ştiinţifică, Bucureşti 1968, str. 127.*

⁸⁶ Radu Florescu, Rejmond Meknelt: op. cit., str. 72.

⁸⁷ Ibid.

⁸⁸ Denis Bulcan: op. cit., str. 40.

⁸⁹ Radu Florescu, Rejmond Meknelt: op. cit., str. 74.

Țepeșev umik ni prinesel politične in vojaške rešitve, kakršno je pričakoval sultan, so pa turške čete v približno tridesetih dneh, v katerih so se nahajale na vlaških tleh, povzročile takšno škodo, da je gospodarstvo kneževine še dolgo čutilo posledice. »V času tridesetih dni smo opustošili vlaško deželo in z ognjenim mečem upepelili hiše sovražnikov«⁹⁰, piše turški kronist Enveri. Razvoj proizvodnje je bil zlomljen in gospodarski ter družbeni napredek kneževine še dober čas upočasnen. Prebivalci dežele so se po umiku turške vojske znašli pred grozljivim prizorom: veliko uničenih vasi, požganih hiš, pridelek izgubljen, člani družin pa mrtvi ali pohabljeni.⁹¹

Țepeș je uspel pribežati v Transilvanijo h kralju Matiji Korvinu, od katerega se je nadejal pomoči. Toda prej kot Vlad so do Korvina prispela tri ponarejena pisma. Sasi iz Sibiu so končno dobili priložnost za maščevanje za pokol pred nekaj leti. V teh pismih, ki so jih ponaredili in predstavili kot Draculova, so ga prikazali kot Turkom vdanega ter jih podtaknili uslužbencem madžarskega kralja.⁹²

Namesto obljubljenе pomoči je Matija Korvin dal Țepeșa, pod obtožbo izdajstva, zapreti in v ujetništvu madžarskega kralja je Dracula ostal dvanajst let.

Ta gesta Matije Korvina je pri zgodovinarjih vzbudila vrsto polemik. Glede na to, da je Dracula nameraval poiskati pri madžarskem kralju zatočišče ter pričakoval njegovo pomoč, je skorajda nemogoče, da bi v razmerah, v kakršnih se je znašel, prestopil na stran Turkov. Matija Korvin je od papeža sprejel denar za organiziranje protiotomanske vojske, vendar vojaškega pohoda ni speljal. Pismo, ki je blatilo pogumnega kneza, ki si je v Evropi že pridobil slavo v bojih s Turki, je torej bilo dobrodošlo in Korvin je o njegovi vsebini takoj obvestil Pija II⁹³. Draculovo ime je bilo s tem onečašчено, kimalu po njegovem zaprtju pa je po-

stalo tudi sredstvo obsežne saške politične anti-propagande.

Nemške zgodbe o Draculi

V začetku leta 1459 je Dracula prepovedal transilvanskim trgovcem vstop v Vlaško in jih prisilil v trgovanje samo na t. im. obmejnih sejmihi. S tem je želel odstraniti transilvansko konkurenco, ki je ovirala razvoj domače trgovine.⁹⁴ Ti ukrepi so seveda hudo prizadeli interese saških trgovcev (še zlasti trgovcev iz Brașova in Sibiu), ki so lahko prej svobodno trgovali po vlaški deželi ter sami določali cene, po katerih so kupovali blago. Ker pa trgovci niso upoštevali njegovih zakonov, se je Dracula zatekel k svojim običajnim metodam, katerih posledica je bila tudi kaznovanje meščanov Brașova aprila 1459. leta. To je med Transilvanci povzročilo hudo zamero in sovraštvo, ob Draculovem zajetju leta 1462 pa sprožilo tudi pravo »medijsko vojno«, v kateri so saški trgovci s tiskanimi pamfleti hoteli Vlada »onečastiti« v očeh Zahodne Evrope.

Do danes naj bi bilo najdenih okrog štirinajst takšnih letakov na dokaj širokem področju od javnega arhiva v Strasburgu do benediktinskega samostana v San Gallenu. Večina jih je tiskanih in ilustriranih z grobimi lesorezi, ki prikazujejo Draculova zla dejanja.

Zgodbe z letakov so neke vrste grozljive pripovedke, ki vsebujejo določen nauk. Najbrž si ni težko predstavljati meniha, ki je služil v kapeli sv. Jakoba v Brașovu ali pa v samostanu Kîrta v podnožju Făgărașa in ki je moral pred Draculo poiskati zatočišče na Zahodu. Le-ta je, ko se je končno dokopal varnosti v kakšnem mestu, kot je denimo San Gallen, hitel pripovedovati o svojih izkušnjah s »hudičevim« knezom.

Dva najstarejša letaka z zgodbami o Draculi sta bila napisana v spodnjenemškem dialektu okoli leta 1462, torej neposredno po njegovem odhodu v ujetništvo in odtlej so anekdote krožile po Srednji in Zahodni Evropi, tudi Italiji.⁹⁵ Naslovne strani takšnih pamfletov so se ponavadi začenjale z opisi Draculovih »zverstev«, čemur je sledil opis dežele, kateri je vladal. Da bi se povečala dramatičnost, se je na večini naslovnih nahajal lesorez, ki je prikazoval Draculo, kako se veselo gosti, obkrožen z na kol nabitimi ljudmi. Nekateri pamfle-

⁹⁰ Cronici turcești..., str. 43.

⁹¹ Ștefan Ștefănescu: Țara românească de la Basarab I Întemeietorul pînă la Mihai Viteazul. Istorie și civilizație. Editura Academiei republicii socialiste Româniă, București 1970, str. 70. Opustošenju dežele je nedvomno prispevala tudi sama vojaška taktika vlaške vojske, saj so se proti premočni turški vojski bojevali s taktiko »požgane zemlje«.

⁹² Radu Florescu, Rejmond Mekneli: op. cit., str. 46.

⁹³ Mihai Ungheanu: Răstălmăcirea lui Țepeș. »Dracula« - un roman politic? Editura Globus, București 1992, str. 59.

⁹⁴ Nicolae Stoicescu: op. cit., str. 59.

⁹⁵ Radu Florescu, Rejmond Mekneli: op. cit., str. 99.

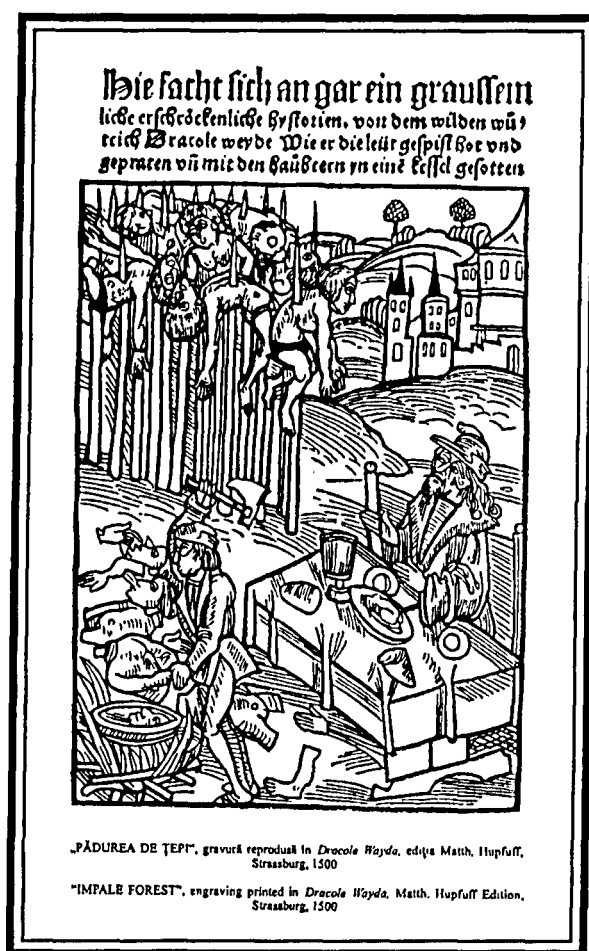
ti so lahko prikazovali tudi samo njegovo podobo z izkrivljenimi potezami. Če pri tem upoštevamo, da je v času po izumu tiska skoraj vsa literatura bila verskega značaja, ni težko verjeti, da so ti letaki našli širok krog bralcev. Nedvomno se jih niso branili niti v samostanih, kjer so takšne »grozljivke« prav prišle kot sprostitvev po duhovnih naporih.

Kot že vemo, je bilo Draculovo najljubše orodje za mučenje kol. Žrtev sta v razkročenem položaju vlekla dva konja, medtem ko je kol, ki so ga držali rablji, prodiral skozi rektum v notranjost telesa. Kol je moral biti nekoliko zaobljen in naoljen, saj bi sicer povzročil prehitro smrt. Nemški letaki slikovito prikazujejo, da so obstajali tudi drugi načini nabijanja na kol, na primer skozi popek. Dracula naj bi prav tako svojim žrtvam rezal glave, nosove, ušesa, spolne organe, roke, noge, rezal naj bi jih na koščke, sežigal, kuhal, pekel, odiral jim kožo in jih izpostavljaval vremenskim neprilikam ter divjim zverem. Če bi si kdo drznil sneti telo nesrečnika s kola, je bil hitro tudi sam obešen na najbližje drevo. S trupli svojih žrtev, ki jih je puščal na različnih strateških točkah, je držal v strahu celo deželo.

Ob teh zgodbah se postavlja vprašanje njihove avtentičnosti in resničnosti, torej, ali temeljijo na resničnih zgodovinskih dejstvih ali pa so zgolj plod domišljije nemških pamfletistov, ki so v svojem pisanju pretiravali, da bi se maščevali. V historiografiji se pojavlja tudi domneva, da so bile te anekdote izmišljene po ukazu madžarskega dvora z namenom, uničiti Draculov ugled ter opravičiti njegovo ujetništvo.⁹⁶ Če bi bila ta hipoteza pravilna, bi pomenilo, da je isti vzor predstavljal osnovo vsem drugim zgodbam, ne samo nemškim.

Madžarski dvor je nedvomno imel močne razloge, da bi diskreditiral Tepeša in ga s tem odstranil z vlaškega prestola, saj je s svojo trdno vladavino ogrožal madžarsko hegemonijo v Transilvaniji in Vlaški. Vendar, četudi bi sprejeli dejstvo, da je isti vzor navdihnil prikaze madžarskega kronista Bonifiniusa, papeža Pija II. in nemških pamfletistov, bi veliko težje razložili podobnost drugih anekdot o Draculi, ki so bile objavljene v različnih jezikih ter razširjene na geografsko zelo oddaljenih območjih. Poleg tega pa se drugi viri, kljub temu da se po opisih nekaterih dogodkov ujema-jo z nemškimi pamfleti, od njih razlikujejo tudi

⁹⁶ *Ibid.*, str. 102.

Nemški letak, ki prikazuje Draculo, kako se gosti pod koli, Strassburg 1500.

glede etike in politične teorije. Tako na primer ruski rokopisi predstavljajo Draculo kot primer modernega državnika, njegova dejanja pa so služila za vzor tudi Ivanu Groznemu.⁹⁷ Proti skupnemu vzoru govori tudi samo ljudsko izročilo Romunov, saj so zgodbe med njimi krožile le ustno, zato je malo verjetno, da bi le-te do njih prišle iz ruskih ali nemških virov.

Slovanske zgodbe

V času, ko so se nemške zgodbe o Draculi že razširile po Zahodni Evropi in utrdile slavo novega literarnega junaka, so tudi slovanski vzhod začele preplavljati številne kopije rokopisa z naslovom *Skazanie o Drakule voevode* - Zgodbe o knezu Vladu. Te anekdote o Draculi so eno izmed najbolj zanimivih literarnih del ruske književnosti s konca 15. stoletja in predstavljajo enega prvih primerov profane literature tega obdobja, saj so

⁹⁷ Mihai Ungheanu: *op. cit.*, str. 21.

do takrat na področju pravoslavne Rusije krožili le rokopisi s sakralno tematiko.⁹⁸ Tekst, čigar kopije so nastajale vse do 18. stoletja in za katerega ruski zgodovinar Nikolaj Karamazin meni, da gre za prvi ruski zgodovinski roman⁹⁹, v devetnajstih anekdotah prikazuje Vlada Ťepeša kot poduhovljenega vladarja, ki je bil sicer okruten, vendar tudi pravičen in celo simpatičen. Rokopis, ki je del zbirke samostana Kirilov-Belozerski in ga danes hrani Narodna knjižnica v Petrogradu, so prvič objavili leta 1860, edina kritična izdaja pa je prišla leta 1929 izpod peresa zgodovinarja A. D. Sedelnikova.¹⁰⁰

O razmerah, v katerih so bile zapisane zgodbe, imamo zabeležko na koncu rokopisa, ki se glasi: »Leta 6994 (1486) februarja 13. je bil prvič napisan. Nato, leta 6998 (1490) januarja 28., sem ga prepisal, jaz, grešnik Eufrosin.«¹⁰¹ Manuskript je, kot kaže, nastal leta 1486, devet let po Ťepeševi smrti in štiri leta po tem, ko je vlaški prestol zasedel Vlad Menih (leta 1482), kar je tudi zadnji dogodek, ki ga rokopis omenja. Eufrosin, ki se je podpisal kot prepisovalec teksta, je bil menih-kopist v samostanu Kirilov-Belozerski na jugu Rusije, o samem avtorju teksta pa lahko sklepamo samo na podlagi tistega, kar sam pove v besedilu. O Ťepeševem sinu Mihailu pravi: »videl sem ga tukaj v Budimu«¹⁰², se pravi, da je avtor takrat najbrž bil tam. Rokopis je napisan v ruskem jeziku, vendar se v tekstu pojavljajo tudi neruski izrazi in besede ter tudi nekatere južnoslovanske fonetične posebnosti.¹⁰³ Teh nekaj južnoslovanskih elementov, ki so razpršeni po ruskem besedilu, kaže na to, da je besedilo prevedel v ruščino nekdo, ki je uporabljal izvirnik, napisan v osrednjeslovanskem jeziku, t. j. knjižnem jeziku, ki je bil v uporabi tudi v romunskih deželah.

Ruski slavist A. H. Vostokov pa je avtorstvo pripisal Rusu, popotniku ali diplomatu, ki se je med leti 1481-1484 moral nahajati na dvoru Matije Korvina, saj je le tako lahko bil podrobno seznanjen z Draculovim bivanjem v Budimu in njegovim življenjem. Raziskovanje ga je pripeljalo do Feodora Kuricina, poslanca velikega moskovskega kneza Ivana III., ki se je leta 1482 res nahajal na ogrskem dvoru. Vostokov je tako prišel do sklepa, da je av-

tor izvirnika bodisi Kuricin bodisi nekdo iz njegovega spremstva, to teorijo pa je nekoliko pozneje prevzel tudi Ion Bogdan.¹⁰⁴

V nasprotju z nemškimi zgodbami slovanske anekdote vsebujejo popolnoma drugačno sporočilo. Zavzamejo namreč drugačno stališče do junaka in podajo drugačno interpretacijo njegovih dejanj. Ťepeš je domoljub, pogumen in moder, vladar, ki brani deželo in se zna upreti sovražnikom, še posebno Turkom.

Kaže, da je ravno Draculov boj s Turki avtorja toliko fasciniral, da je dal absolutno prednost zgodbam, ki so opisovale njegove odnose s turškim cesarstvom. Anekdote Vlada prikažejo kot zmagovalca nad Turki, sultan pa je »zapustil Vlaško osramočen, izgubil nešteto vojakov in si Dracule ni več upal napasti«¹⁰⁵.

Ena izmed glavnih značilnosti Ťepeša, ki jo slovanske zgodbe poudarjajo, je viteštvo in pogum. »Ko je bil umorjen, je, še preden je izpustil dušo, uspel z lastnim mečem ubiti pet svojih morilcev«¹⁰⁶.

Posebno pozornost posveča tekst ponosni in nečimrni kneževi osebnosti. Neusmiljeno kaznuje turške poslane, ki se pred njim ne odkrijejo in pri tem ne upoštevata niti tega, da prihajajo od premogočnega sultana, niti da gre za dobro znano turško navado.

Dracula je modrec, modrost je implicitna vrlina mogočnega vladarja: »...Če te je tvoj vladar, vedoč da si skromne pameti in neizobražen, poslal k meni, modremu vladarju, tedaj te je tvoj vladar zapisal smrti...«¹⁰⁷.

Vlaški knez je tudi pravični sodnik, ki ne tolerira nespoštovanja zakonov in ostro kaznuje vse tiste, ki se drznejo pregrešiti, ne da bi se oziral na njihov stan ali bogastvo. Je pa Vlad radodaren do tistih, ki si to zaslužijo: pogumnim vojakom podeli posestva in jih povitezi, katoliškemu menihu, ki modro odgovori na njegovo vprašanje, podari visoki znesek petdesetih ducatov, Korvinovega poslanca, ki ga je ravno tako zadovoljil z odgovori, bogato obdari in še bi lahko naštevati.

Slovanske zgodbe nam skratka slikajo Vlada Ťepeša kot kneza, ki je impresioniral z bojem pro-

⁹⁸ Ion Bogdan: op. cit., str. 106.

⁹⁹ Radu Florescu, Rejmond Mekneți: op. cit., str. 171.

¹⁰⁰ Panaitescu P. Petre: op. cit., str. 197.

¹⁰¹ Ibid., str. 214.

¹⁰² Ibid., str. 213.

¹⁰³ Ibid., str. 198, tudi Bogdan: op. cit., str. 120-121.

¹⁰⁴ Ion Bogdan: op. cit., str. 107.

¹⁰⁵ Ion Stăvăruc: op. cit., str. 134.

¹⁰⁶ Ibid. str. 139.

¹⁰⁷ Ibid., str. 138.

ti Turkom, ki je bil pogumen in moder, resda oster, toda pravičen in velikodušen, prežet z nečimrnostjo mogočnega vladarja, odločnega v ohranjanju tega položaja. Njegova okrutnost je drugotnega pomena in ostrina njegovih dejanj zbledi v primerjavi s pozitivnimi cilji, ki jih s tem dosega.

Romunsko narodno izročilo

Različni dogodki in sama osebnost junaka slavne narodne zgodovine Vlada Tepeša, povezane z vsem bistvom in tragično usodo svojega ljudstva, niso mogli ostati brez odmeva v ljudskem izročilu Romunov. Vrsta zgodb in legend je skozi stoletja ohranila spomin na pogumnega, pravičnega in domoljubnega vladarja vse do današnjih dni. Za razliko od nemških in slovanskih zgodb, ki so obstajale v pisni obliki, je romunska različica legend krožila le ustno. Prenesene iz roda v rod so zgodbe doživele nekaj neizogibnih predrugačenj in zgodovinska dejstva so v določenem trenutku prešla v legendo.

Romunske zgodbe imajo, v primerjavi s tistimi, ki so krožile zunaj meja vlaške dežele, pozitiven odnos do Dracule. V teh legendah ni mogoče zaslediti nenaklonjenosti, ki bi vladarjeva dela pripisovala zlobi ali celo hudičevstvu. Knez je predstavljen tako, kot ga je videl romunski narod: kot pogumni vladar, poln ljubezni do domovine; je neizprosni, vendar pravičen in moder sodnik. Katerokoli njegovo dejanje, ne glede na to, kako kruto in ostro je bilo, ima tako racionalno motivacijo, ki vodi k višjemu cilju.

V legendah se je ohranil spomin na dramatične zgodovinske dogodke ter Tepeševo domoljubje in avtoriteto. Zgodbe, ki opisujejo Vladove boje s Turki, so sicer kratke, vendar dovolj slikovite, da v njih začutimo ne le pogum in patriotizem, marveč tudi priljubljenost kneza: »...*Vojaka iz pogumne Tepeševe vojske so ujeli in pripeljali pred sultana, da bi povedal, kje se nahajata knez in njegova vojska. Tudi po temeljitim zaslišanju, obljubi bogate podkupnine in celo po grožnji s kruto smrtjo, vojak ni hotel spregovoriti, temveč je dejal: »Raje umrem, kot izdam svojega kneza in svojo domovino!«*¹⁰⁸. Neka druga zgodba pa pravi takole: »*Foj, veliko hudega so v času Vlada Tepeša storili Turki. Prihajali so in naše ljudi vodili v suženjstvo in janičarstvo. Jemali so tudi našo živino: izmed desetih ovac vselej eno. In kaj je bilo tističas boljšega in vrednejšega od ovac? Dale so toliko mleka, da so*

naši pradedje, delali polento z mlekom, namesto z vodo, saj je bilo le-to cenejše. In zato je knez Vlad sovražil Turke in do njih gojil hudo zamero. Iskal jih je povsod in ko jih je ujel, jih je nabil na kol.«

Osrednji in najštevilnejši del zgodb predstavlja Vlada Tepeša kot odločnega vladarja, ki je hotel v svoji deželi uveljaviti pravico, čast in delavnost ter izkoreniniti laž, krajo, goljufijo in lenobo. Kjer beseda in zakon pri tem nista bila učinkovita, je to dosegel kol, meč ali ogenj. Ena od legend nam tako pripoveduje o florentinskem trgovcu, kateremu so v Draculovi prestolnici svetovali, naj voz z vsem blagom pusti kar sredi ulice. Ko je trgovec naslednji dan našel nedotaknjen voz, je začudeno dejal, da kaj podobnega ni videl v nobeni deželi, po kateri je doslej potoval.¹⁰⁹

Tepeševo prizadevanje, da uniči vsakršno zlo ter strogo kaznuje vse tiste, ki so slabili ali pa niso spoštovali njegove avtoritete, je v narodu porodilo navdušenje, ki so ga ljudski pripovedovalci še stoletja pozneje izražali z besedami: »...*Kje neki bi se lahko kaj takega storilo v Tepeševih časih!*«, ali pa: »...*Prav bi nam danes prišel spet en Tepeš...*«, in še celo pesnik Mihai Eminescu ga kliče, naj zaboga pride in reši v nečast in hinavščino potopljeno deželo: »*Ko le prišel bi ti, vojvoda Tepeš in jih v roke dobil!*«.

Osrednji junak Vlad Tepeš je torej v teh zgodbah predstavljen kot kompleksna osebnost, ki uteleša močan karakter, njegova dejanja pa so v dobro ljudstva. Vsaka izmed legend izpostavi neko novo razsežnost njegove osebnosti: drzni in neustrašni vojskovodja v boju za neodvisnost svoje domovine, ki zna okoli sebe zbrati zaupanja vredne in pogumne ljudi; dostojanstven domoljub, ki ne pusti nekaznovano nikakršno izzivanje ali kljubovanje, oporekanje, zaroto in izdajo; moder in avtoritaren vladar, pravičen in oster obem, neutrudni prosvetitelj, ki si prizadeva za ohranjanje moralne časti, brez katere ni mogoče doseči napredka in trdnosti dežele.

Ob knezu se pojavljajo še druge osebe, prepričljivo opisane v negativni ali pozitivni luči: pogumni in domoljubni vojaki, spletkarski in strahopetni bojarji, arogantni turški poslanci, hinavski in nečastni kleriki, včasih pošteni, drugič spet nepošteni tuji trgovci, navadni ljudje, ki so bodisi pošteni in delovni, bodisi leni in lažnivi.

¹⁰⁸ Ion Stăvdruş: op. cit., str. 51.

¹⁰⁹ Ibid. str. 52, glej tudi zgodbo o zlatem pokalu.

Zgodbe imajo nekakšen poučen značaj in najpogosteje tudi skušajo povzeti nauk, ki bi ga bilo potrebno izluščiti iz vsakega opisanega dogodka.

Ujetništvo in obdobje zadnje vladavine (1476)

Dvanajst let Draculovega ujetništva so najbolj meglena leta njegovega življenja. Romunski viri, tako pisni kot ustni, so glede njegovih izkušenj v tem obdobju skopi, saj si je le-te pridobival daleč od transilvansko-vlaškega območja. Turški kronisti zaradi vojne z Ogrsko niso mogli spremljati njegove usode. Nemški avtorji, ki so zmagali v svoji akciji proti Draculi, pa niso bili več zainteresirani zanj, saj je bil odstranjen z vlaškega prestola, s čimer so dosegli svoj cilj. Kljub temu pa v času, ko so bili Tepeševi uspehi v boju proti Turkom še sveži v spominu ljudi, njegova prisotnost v Budimu ni mogla ostati neopažena. Poslanec velikega moskovskega kneza po imenu Kuricin, italijanski diplomati in papeški poslanci so pošiljali svojim nadrejenim dolga poročila o vlaškem knezu.¹¹⁰

Prva leta ujetništva je Dracula preživel v kraljevem gradu v Budimu, od koder je bil nato premeščen v Salomonov stolp znotraj kompleksa gradu Višegrad, oddaljenega okrog trideset kilometrov od Budima. V Višegradu pogoji ujetništva niso bili preveč ostri. V Korvinovi veliki kraljevi palači je imel nekakšno obliko prisilnega bivališča, kjer mu je bilo dovoljeno sprejemati obiske. Ruski poslanec poroča, da ga je Matija Korvin leta 1468 pokazal turškemu poslancem samo zato, da bi jih opomnil, da je še živ in da lahko vsak čas znova začne boj. Bonifinijev tekst nam lepo ilustrira, kakšno grozo je Tepeš še vedno vzbujal v Turkih: »Kralj nikakor ni dovolil poslancem k sebi, dokler ni Dracula - njegov ujetnik in grenak sovražnik Turkov, ki je v njih vzbujal grozen strah - bil prisoten. Ko so videli človeka, ki jim je povzročil toliko hudih muk in nešteto porazov, so ob nezaupljivem pogledu nanj, takoj bili pripravljeni na premirje.«¹¹¹

Iz ruskih virov izvemo, da se Tepeš niti v ujetništvu ni mogel odpovedati svojim »čudnim« navadam.¹¹² Bil je v dobrih odnosih s čuvaji, ti pa so ga oskrbovali z malimi živalmi: ptiči, mišmi, pod-

ganami ipd., ki jih je mučil, rezal na koščke ali nabijal na male kole ter jih razstavljal okoli celice, kot svojčas svoje človeške žrtve.¹¹³

Iz prvih let njegovega ujetništva (1462-1463) nam je v zapiskih papeškega legata N. Modrussa ohranjen tudi edini opis njegovega videza¹¹⁴: »Ni bil visok, toda čokat in močan, krute in strašljive pojave, dolgega, ravnega nosu z razširjenimi nosnicami. Na ozkem in rdečkastem obrazu so bile široko odprte zelene oči, uokvirjene z gostimi črnimi obrvmi, kar jih je delalo zastrašujoče. Obraz mu je bil obrt, imel pa je brke. Nabrekli senci sta mu povečevali glavo. Ob močnem, bikovskem vratu so se mu črni, kodrasti lasje spuščali na široka pleča.«¹¹⁵

Lahko si mislimo, kakšno grozo je ta pojava vzbujala v ljudeh, ki so bili seznanjeni s propagandnimi letaki saških trgovcev. Zgodovinarja Florescu in McNally sklemeta, da ga je Korvin - podobno kot Ferdinand II., ki je rad zabaval svoje goste z ekscentričnimi osebami - verjetno tudi razkazoval radovednežem, ki so želeli spoznati legendarnega demona, ki je nabijal na kol Sase, in junaka, ki je premagoval Turke.¹¹⁶

Na kraljevem dvoru je Tepeš spoznal sestro Matije Korvina, s katero se je poročil. Ta zakon in odpoved pravoslavni veri sta prispevali k njegovi osvoboditvi in ponovnemu posegu po vlaškem prestolu.

Danešni in njihovi nemški zaščitniki so se popolnoma diskreditirali z nenehnimi medsebojnimi spletkami, medtem ko je bil Radu Lepi sultanova marioneta. V takšnih razmerah je bil Dracula, sedaj povezan z madžarsko krono, Korvinova najprimernejša izbira za vlaški prestol. Tudi Štefan Veliki je poslal madžarskemu kralju poslanca z zahtevo po Draculovi vrnitvi v Vlaško, za kar je obljubljal tudi vojaško pomoč.¹¹⁷

Leta 1474, po dvanajstih letih ujetništva, je bil Vlad končno na prostosti in je postal uradni pretendent na prestol.

Po osvoboditvi mu je kralj podaril hišo v Pešti, kjer je nekaj mesecev bival z novo družino, nakar

¹¹⁰ Radu Florescu, Rejmond Mekneli: op. cit., str. 113.

¹¹¹ Nicolae Stoicescu: op. cit., str. 114.

¹¹² Oana Cătina: op. cit., str. 32.

¹¹³ Radu Florescu, Rejmond Mekneli: op. cit., str. 114.

¹¹⁴ Ibid.

¹¹⁵ Ibid., str. 115.

¹¹⁶ Ibid.

¹¹⁷ Nicolae Stoicescu: op. cit., str. 116-117.

se je, naslednjega leta, nastanil v Sibiu. Od tod se je odpravil v ponovno osvajanje Vlaške.

Vojska, ki ji je poveljeval knez Transilvanije Batory, je do novembra 1475. leta prispela v Vlaško. Tokrat je bila cilj pohoda Bukarešta, katero je Dracula 16. novembra tudi zasedel.¹¹⁸ Dracula je bil v svojem gradu Argešu ponovno okronan za kneza. Toda kot knez je bil sedaj nesprejemljiv za pravoslavne ter osovražen s strani Sasov, bojarjev in Turkov. Dracula je bil ob tem soočen z veliko nevarnostjo, saj je imel malo časa za utrditev oblasti. Dejstvo, da s sabo ni vzel soproge in sina, kaže na to, da se je teh nevarnosti dobro zavedal. Edina, v katero je lahko imel popolno zaupanje, je bila majhna skupina moldavskih osebnih stražarjev, ki je štela okrog dvesto ljudi.¹¹⁹

Po ljudskem izročilu je Dracula svojo zadnjo bitko bil zunaj Bukarešte, najverjetneje v bližini mesta, kjer je bil umorjen tudi njegov oče.

Izročila o njegovi smrti se razlikujejo v podrobnostih. Po eni verziji, naj bi Turki vdrli v Vlaško in začeli pleniti. Dracula jih je napadel s svojo vojsko ter jih neusmiljeno gnal iz dežele. Zadovoljen knez naj bi se vzel na hrib, od koder je lahko videl, kako njegove čete pobijajo Turke. Pri tem se je ločil od svojih ljudi, in da bi se rešil, se je preoblekel v Turka. Ne prepoznajoč ga, se je eden od njegovih spremljevalcev zapodil vanj in ga, misleč, da je Turek, prebodel s kopjem. Dracula naj bi se branil z mečem in ubil pet napadalcev, vendar je kmalu padel kot žrtev lastnih ljudi.¹²⁰ Po drugi verziji pa naj bi Tepeša, kljub zaščiti lojalnih Moldavcev, ubili lastni izdajalski plemiči in drugi osebni sovražniki.¹²¹

Tako se je končala njegova komaj dva meseca trajajoča vladavina. Njegovo glavo so poslali kot darilo sultanu, Vlaška pa je zopet prišla pod Turški imperij, s čimer je, kot navaja romunski zgodovinar Stoicescu¹²², potreba po podobnem vladarju postala nujnejša kot kdajkoli prej.

Razlaga imena Dracula

Poskusi razlage izvira in pomena imena Dracula so se pojavili že v 15. in 16. stoletju. Humanist Antonio Verancsics (1504-1573) je nekaj desetletij

po Vladovi smrti zapisal: »...(Burebista) je razdelil državo na dva dela in eni so se imenovali Daki, drugi Geti... Toda v našem stoletju so jim nadeli neko drugo ime, saj skoraj vsi Zahodnjaki imenujejo Moldavce Dani in Vlahi Draguli, čeprav sami Romuni tega imena ne uporabljajo in imenujejo sebe Romuni; in tudi njihovim sosedom (imena) niso dovolj znana, mogoče samo bežno in to ne vsem, marveč samo tistim, ki imajo opravka s knjigami.

Verjame pa se, da so to ime dobili od nekih svojih knezov... na te je prešla slava vseh njihovih predhodnikov in njihovo ime se je razširilo na celo ljudstvo, in najprej se je začelo s Turki, ki so jih imenovali Draguli po njihovem junaku knezu Dragulu...»¹²³

Zdi se, da je ime »Dragula«, »Dragul« kot različica imena Dracula in Dracul ter pomenom, kot ga je razložil Verancsics, dokaj pogosto krožilo v 16. stoletju, kar nam izpričuje še eden učenjak iz tega časa, Mihai Bocignoli iz Raguze, ki v epistoli z dne 29. junija 1524, zapiše: »Bil je pri njih nekoč nek gospod - katerega oni imenujejo knez - z imenom Dragul, oster mož in kar se da več vojaških spretnosti.«¹²⁴

V nasprotju s tem pa nam viri iz 15. stoletja ponudijo popolnoma drugačno etimologijo. Bizantinski kronist Ducas, ko govori o Vladu Draculu, Tepeševem očetu, poda to razlago: »*Dragulios, tako se imenuje, ker je bil hudoben in zvit.*«¹²⁵

Tudi *Slovanske zgodbe*, na splošno naklonjene Vladu, se začnejo z besedami: »*Živel je v deželi Munteniji krščanski knez grške vere, katerega romunsko ime je bilo Dracula, kar je v našem jeziku oznaka za hudiča. Bil je tako hudoben, da je bilo njegovo življenje živa podoba njegovega imena.*«¹²⁶

Njegov nasprotnik Dan pa v pismu 5. aprila 1459 uporabi igro besed in pravi: »... *prihajali so grof in svetniki iz Braşova ter starci iz Ţara Bârsei, ki so se nam jokali, s krvavečim srcem so se nam jokali, zaradi tega, kar je storil Drăculea, naš sovražnik, ki ni ostal zvest našemu gospodu kralju, temveč je zvestobo obljubil Turkom. V resnici ga je sam hudič (dracul) podučil to storiti.*«¹²⁷

¹¹⁸ Radu Florescu, *Rejmond Mekneli: op. cit., str. 117.*

¹¹⁹ *Ibid., str. 118.*

¹²⁰ Nicolae Stoicescu: *op. cit., str. 128.*

¹²¹ Radu Florescu, *Rejmond Mekneli, op. cit. str. 118.*

¹²² Nicolae Stoicescu: *op. cit., str. 131.*

¹²³ Călător..., *str. 399.*

¹²⁴ *Ibid., str. 176.*

¹²⁵ Ducas: *op. cit., str. 252.*

¹²⁶ Panaitescu P. Petre: *op. cit., str. 133.*

¹²⁷ Ştefan Andreescu: *op. cit., str. 180.*

Vzdevek Dracula, ki ga je Vlad podedoval po očetu, je torej v času druge vladavine, med leti 1456-1462, za njegove sovražnike postal sinonim »hudiča«, »zlodeja«, torej simbol zlega v najhujši obliki, in tudi Ducas, ko je razlagal ime Vladovega očeta, ni naredil nič drugega, kot samo prevzel razlago, ki je v času širitve grozljivih zgodb po letu 1462 krožila o Draculi. Enako lahko trdimo tudi za Slovanske zgodbe in tudi za papeškega legata Niccola de Modrussa, ko poroča: »... *pokazali so mi tega tirana, Draculo, s katerim imenom Romuni označujejo hudiča...*«.¹²⁸

Draculovi sovražniki so že za časa njegovega življenja začeli spreminjati pomen njegovega vzdevka: niso več omenjali, da označuje sina Vlada Dracula, temveč so začeli širiti idejo, da ime prihaja od hudiča.¹²⁹ Po tej razlagi, naj bi bil ta, ki nosi to ime, hudoben kot sam Satan, ki je bil simbol zlobe in tudi največji strah v zavesti ljudi 15. stoletja, ki so bili prežeti z dogmami (kar spominimo se čarovniških procesov) krščanske cerkve. Nasprotno, pa so učenjaki iz 16. stoletja raje uporabljali vzdevek Dragula in mu pripisovali pozitiven pomen, katerega so takoj povezali z viteškimi dejanji vlaškega kneza. To seveda ni bilo brez vpliva takratnih zgodovinskih okoliščin. Turški imperij se je namreč znova vzdignil in z osvojitvijo Beograda (1521) in zmago nad Ogrsko v bitki pri Mohaču (1526) ponovno ogrozil osrednjo in zahodno Evropo (leta 1529 oblegajo Dunaj). V teh razmerah junaški odpor vlaškega kneza ni mogel biti več izpostavljen nikakršni kritiki. Knez se zdaj pač preoblikuje v vzor, ki je vreden občudovanja in vsa dejstva, povezana z osebnostjo Vlada Tepeša, vključno z imenom, se sedaj pokažejo v drugačni, pozitivni luči.

Že prej citirani Antonio Verancsics pa nam v nadaljevanju ponudi še eno zanimivo razlago imena: »*Dragula je ljubkovalnica, ki prihaja od imena Drago, ki pomeni »ljubi«, in če bi se uporabljala v latinščini, bi morali reči Charulus*«.¹³⁰

Uporabljajoč, med drugimi, tudi ta vir, romunski zgodovinar Aurel Răduțiu¹³¹ sklepa, da imeni Dracula in Dracul, nimata nikakršne zveze z re-

dom Zmaj, marveč gre za romunizirano obliko slovanskega imena Dragomir s številnimi izpeljankami, kot so Dragoslav, Dragan, Dragoi, Dragoš ipd., kakor tudi Dragul in Dragulea. Imeni, kateri sta nosila oče in sin, sta se skozi saško (nemško) izgovorjavo transformirali v Dracul in Draculea oz. Dracula. Za kaj gre? Oblika imena Dragul (Dragolea), v romunščini pisana s črko *g*, ki je v tem jeziku zvočnik, v saški izgovorjavi, skozi afonizacijo, postane *k*, zaradi česar dobimo ime Dracul (Dracolea). Enako naj bi se zgodilo s prehodom *d*-ja v *t*, zaradi česar srečujemo v nemških tekstih različice Draculovega imena, kot so Trakle, Trakl, Trakole.¹³² Zaradi posebnosti saške izgovorjave naj bi se tudi *o* preoblikoval v *u*, končnica *-ea* iz Dragolea, ki preide v *a* iz Dracula pa razlaga kot redukcijo diftonga. Zgodovinar svojo tezo podkrepi tudi s samim Vladovim podpisom v dveh dokumentih, izdanih za časa njegove druge vladavine; prvi je z dne 4. avgusta 1475: »*Wladislaus Dragwlya, voivoda partium Transalpinarum*«, drugi pa z dne 13. oktobra: »*Ladislaus Dragkulya, voivoda partium Transalpinensium*«. Primera nista osamljena, kar nam tudi dokazuje, da nista samo izjemi, ki odstopata od oblike Dracula. Răduțiu pri tem sklepa, da je latinske dokumente napisal pisar (najverjetneje Romun), ki je poznal izvirno obliko njegovega imena. Zaradi saškega senzacionalističnega tiska pa je njegovo ime postalo znano v Evropi v obliki Dracula, ki jo je nato prevzela tudi historiografija.

Kljub dokaj dobro podkrepljeni Răduțiujevi razlagi, pa se z njim ne morem strinjati in raje sledim teoriji, ki Vladov vzdevek postavlja v povezavo z vzdevkom njegovega očeta, Vlada Dracula. Vzdevek je bil potreben zaradi ločevanja Draculovega očeta od drugih knezov, ki so tudi nosili ime Vlad. Ta praksa je bila običajna za vlaške kneze, ki so imeli skupno ime s svojimi predniki, na primer tudi imena Basarab, Radu, Dan, Mirča in podobno. Tako so se izognili možnosti, da bi vladarji bili pomotoma zamenjani s svojimi predniki ali nasledniki.

Po mnenju Iona Bogdana¹³³ je bil Vlad pri svojih sodobnikih, tako v Vlaški kot tudi zunaj njenih

¹²⁸ Radu Ș. Cîobanu: *op. cit.*, str. 255.

¹²⁹ Beseda drac (iz lat. besede draco - kača, zmaj (Vir: *Dictionar practic al limbii române...* str. 107)) v sodobni romunščini pomeni hudič, satan, hkrati pomeni pa tudi zmaj in slednji pomen se je uporabljal v srednjem veku, v času, ko je Vladov oče dobil ta vzdevek.

¹³⁰ Căldănti...: str. 400.

¹³¹ Aurel Răduțiu: *Despre numele Dracula, Anuarul Institutului de Istorie Cluj-Napoca, XXXV, Editura Academiei Române, Cluj-Napoca 1996, str. 25-33.*

¹³² Nicolae Stoicescu: *Vlad Tepeș. Academia de științe sociale și politice a republicii socialiste românia. Institutul de istorie »N. Iorga«, Editura academiei republicii socialiste România, București 1976, str. 201.*

¹³³ Ion Bogdan: *op. cit.*, str. 60-61.

meja, znan prav z vzdevkom Draculea, kar je tudi razvidno iz latinskih in ruskih virov: v italijanskih in ogrskih dokumentih se pojavlja tudi oblika Dracula; v neki epistoli z dne 28. julija 1462 ga Balbi imenuje Dracuglia; Matija Korvin, v pismu, datiranem 21. septembra 1475, Drakulye; spet drugič se v pismu Pangratza (31. januar 1476) omenja kot Drakulyam.

Šele v obdobju zadnje vladavine pa se je tudi Vlad sam začel podpisovati z nekaj variantami, izpeljanimi iz vzdevka Dracula: Dragulya, Dragulya, medtem ko se je v času druge vladavine intituliral kot *knez Vlad*: »Jaz Vlad, knez in vladar cele dežele Ogrovlaške, sin starega kneza Vlada« (16. april 1457); »Jaz Vlad, knez in vladar ter sin velikega kneza Vlada, vladajoč in gospodujoč nad vso deželo Ogrovlaško in Amlški in Făgăraški herceg« (20. september 1459).¹³⁴

Vzdevki Țepeș¹³⁵ so Vladu, še za časa njegovega življenja, nadeli Turki zaradi njegovega priljubljenega načina kaznovanja in usmrtnice z nabijanjem na kol. Kronist iz 15. stoletja, Orudij bin Adil, je uporabil besede: »*prekleti Kazikli, knez Dracula*«¹³⁶, kar lahko prevedemo kot »prekleti Nabijalec na kol, knez Zmajev sin«. Ta vzdevki ni krožil samo med Turki, temveč tudi v Vlaški, kjer se od 16. stoletja začenja uporabljati tudi v uradnih dokumentih ter ostane na območju Romunije in Balkana v uporabi vse do današnjih dni.

Zusammenfassung

Auf den Spuren des historischen Dracula, des rumänischen Fürsten Vlad Țepeș

Vlad Dracula mit dem Beinamen Țepeș (Cepeș) saß in drei verschiedenen Zeitabschnitten (1448, 1456-1462 und 1476) auf dem Thron der Walachei, eines der drei rumänischen Länder neben Transsilvanien und Moldawien. In deutschen, türkischen, byzantinischen und slawischen (russischen) Dokumenten wurde er als äußerst grausamer Herrscher dargestellt. Neben seinen berühmten Kämpfen mit den Türken war er besonders für die großen Mengen an vergossenem Blut berühmt. Zu seinen Opfern gehörten nicht nur Türken, sondern auch einheimische Rumänen, Deutsche, Ungarn und Roma. Vlads liebstes Marter- und Hinrichtungsinstrument

war ein Pfahl, daher nannten ihn die Türken Kaziklu-beg – der Fürst, der pfählt. Diesen Beinamen (Țepeș bzw. der Pfähler) übernahm später auch die rumänische Historiografie, obwohl er seinen Zeitgenossen unter dem Namen Vlad Drăculea, das heißt Vlad, Sohn des Drachen, bekannt war.

Der Name und die Person des Vlad Țepeș wurden schon zu seinen Lebzeiten mit einem Schleier von Mythen und Legenden umhüllt. Während byzantinische und russische Dokumente von einem tapferen Kämpfer gegen die türkischen Ungläubigen und einem weisen und gerechten Herrscher sprechen, berichten deutsche Flugblätter von einem »*ungeheuerlichen und blutrünstigen Fürsten, genannt Dracula, der solche unchristliche Taten beging wie das Töten von Menschen durch Pfählen, in Stücke Schneiden, das Kochen lebender Mütter und Kinder und der die Menschen zum Kannibalismus zwang.*«

Das widersprüchliche Bild von Vlad Dracula ist ein Paradox. Wie konnte in ein und derselben Person ein für das Christentum kämpfender Held und andererseits ein böser Vertreter Satans gesehen werden? Die Antwort finden wir im spezifischen politischen, gesellschaftlichen und wirtschaftlichen Kontext, in dem Vlad tätig war. Zu Draculas negativem Ruhm trug sicher die Tatsache bei, daß er ein Zeitgenosse Johann Gutenbergs war. Die Propagandafähigkeit der Presse kam dem Groll der Sachsen zustatten und deutsche Flugblätter, die zu einem der ersten »Bestseller« wurden, trugen rasch »*die rohe und schauderhafte Geschichte über den wilden und blutrünstigen Menschen, Fürst Dracula*« nach Mittel- und Westeuropa, wo Dracula nur etwa ein Jahr zuvor (1461/62) noch als tapferer Verteidiger des Christentums gerühmt worden war. Die Sachsen gaben in ihren Geschichten weder über die Gründe noch über die Ziele von Țepeș Handlungen Auskunft, wichtig war nur das Betonen der Grausamkeit und der Zahl der Opfer, wobei sie sicher übertrieben. Durch ein seltsames Spiel der Geschichte gelangte eines dieser Flugblätter vierhundert Jahre später auch in die Hände von Bram Stoker. Der mittelalterliche Mythos vom blutrünstigen Dracula gebar auf demselben Gebiet, aber ein halbes Jahrhundert später einen neuen Mythos: den Mythos vom Blutsauger Dracula.

¹³⁴ DHR. B: str. 199 in 204.

¹³⁵ Țepeș je romunski prevod turške besede kazikli, ki pomeni Nabijalec na kol.

¹³⁶ Cronici..., str. 59.